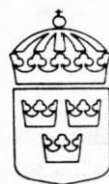

Redogörelse till riksdagen

1988/89:3

Fullmäktiges i riksgäldskontoret
förvaltningsberättelse för budgetåret 1987/88

Redog.
1988/89:3

Dnr 19-872073

Jämlikt 13 § lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret skall fullmäktige i riksgäldskontoret varje år före den 15 oktober till riksdagen avge berättelse om riksgäldskontorets ställning och förvaltning under det senaste budgetåret. Till fullgörande av denna skyldighet överlämnar fullmäktige härmed riksgäldskontorets verksamhetsberättelse för budgetåret 1987/88. Fullmäktige vill också hänvisa till riksgäldskontorets statistiska årsbok för 1987.

Stockholm den 13 oktober 1988

Sven Heurgren

Maj-Lis Landberg

Tage Sundkvist

Lars Tobisson

Bo Södersten

Marianne Stålberg

Birgit Friggebo

Staffan Crona
Riksgäldsdirektör

Innehåll

Redog.
1988/89:3

	Sida
1. Riksgäldskontoret – en kort presentation	3
2. Statens lånebehov	7
3. Statsskuldspolitiken	14
4. Inhemsk upplåning	17
5. Utländsk upplåning	34
6. Kreditgivning	50
7. Garantigivning	53
8. Utgiftsredovisning och bokslut	60

Bilagor:

Under året upptagna lån

1. Riksgäldskontoret – en kort presentation

Redog.
1988/89:3

Riksgäldskontoret är ett av riksdagens verk och förvaltas av riksgäldsfullmäktige. Kontorets huvuduppgift är att ta upplån inom och utom landet samt att förvalta statens skuld.

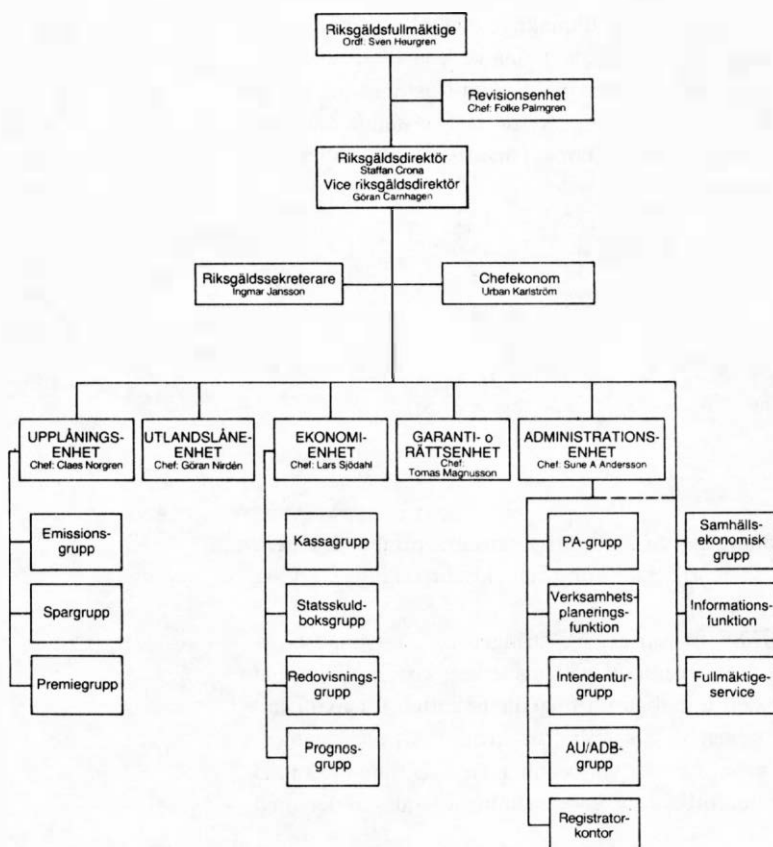
Riksgäldskontoret inrättades 1789 som en myndighet under riksdagen, vilket det allt sedan dess varit. 1987/88 års riksdag har såsom vilande antagit ett förslag till ändring av regeringsformen. Förslaget innebär att riksgäldskontoret skall bli en regeringsmyndighet fr o m den 1 juli 1989.

Ramarna för riksgäldskontorets verksamhet anges i regeringsformen och lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret.

Organisation

Riksgäldsfullmäktige består av sju ordinarie ledamöter jämte suppleanter. Fullmäktigeledamöterna väljs av riksdagen för riksdagens valperiod och svarar för sin verksamhet endast inför riksdagen. Riksdagen väljer en fullmäktig att vara ordförande. Fullmäktige väljer inom sig en vice ordförande.

Figur 1.1 Riksgäldskontorets organisation den 30 juni 1988.

Fullmäktige utser för en tid av högst tre år en riksgäldsdirektör att vara chef för riksgäldskontoret och en vice riksgäldsdirektör att vara dennes ersättare. Den 1 mars 1988 efterträdde Staffan Crona Lars Kalderén som riksgäldsdirektör.

Den vid verksamhetsåret slut gällande organisation beskrivs i vidstående organisationsplan.

Enheternas uppgifter är i huvudsak följande.

Upplåningsenheten planerar och genomför den inhemska upplåningen, bevakar kreditmarknaden samt förvaltar inhemska lån. Till uppgifterna hör också administrationen av allemanssparandet.

Utlandslåneenheten planerar och genomför upplåningen utomlands, inkluderande internationella marknadskontakter, förvaltar de utländska lånen och gör internationella ekonomiska bedömningar samt låneprospekt.

Ekonomienheten sköter redovisning, kassafunktion, statsskuldbok, viss in- och utlåning samt prognosverksamhet.

Garanti- och rättsenheten har hand om kreditgarantier, juridiska förhandlingar och avtalsgranskningar i samband med statens utlandsupplåning samt övriga juridiska frågor.

Administrationsenheten arbetar med personaladministration, verksamhetsplanering, administrativ service samt administrativ utveckling och datorsdrift.

Revisionsenheten är direkt underställd fullmäktige och arbetar med intern revision av riksgäldskontoret och riksdagens övriga verk utom riksbanken.

Enligt organisationsplanen uppgick personalstyrkan (fast anställd personal) till 156 årsarbetskrafter den sista juni. Av de fast anställda var 75% kvinnor och 25% män. Personalstyrkan uttryckt i årsarbetskrafter fördelade sig mellan enheterna enligt följande.

Verksledning m fl	12,2
Upplåningsenheten	43,9
Utlandslåneenheten	15,2
Ekonomienheten	35,5
Garanti- och rättsenheten	9,6
Administrationsenheten	34,3
Revisionsenheten	5,0

Statens lånebehov

Riksgäldskontorets upplåning görs i syfte att finansiera utfallet i statens budget, förfallande lån samt riksgäldskontorets kreditgivning till vissa affärsverk m fl.

Under budgetåret 1987/88 fortsatte förbättringen av statsfinanserna. Statsbudgeten resulterade i ett överskott på statsverkets checkräkning om 0,4 miljarder kronor och den tillfälliga förmögenhetsskatten för livförsäkringsbolag m fl gav en inkomst på 8,4 miljarder kronor. Kreditgivningen uppgick till 1,7 miljarder kronor under verksamhetsåret. Tillsammans med vissa andra transaktioner medförde detta en minskning av statsskulden med 11,6 miljarder kronor.

De kraftigt förbättrade statsfinanserna kan förväntas bestå åren framöver. Detta kommer att prägla kontorets upplåningsverksamhet, som kommer att inriktas mot aktiv skuldförvaltning och en modernisering av låneförvaltningen.

Redog.
1988/89:3

Inhemsk upplåning

Trots en minskning av statens totala skuld ökade den inhemska statsskulden med 6,5 miljarder kronor.

Under verksamhetsåret har en fortsatt stor upplåning skett via direktupplåning från hushållssektorn. Totalt lånades ca 9,4 miljarder kronor från hushållen via allemansspar, sparobligationer och premieobligationer. Den fortsatt höga tillväxten i allemansspar reducerade dock möjligheterna att utnyttja övriga låneinstrument.

Efter ett uppehåll med nyemissioner av premieobligationer emitterades 1988 års första premieobligationslån med en delvis ny teknik. Den totala lånevolymen limiterades till fem miljarder kronor och limiter lades på varje återförsäljares totala försäljning. Valören på obligationerna höjdes till 1 000 kronor.

Övrig inhemsk upplåning karaktäriserades av att riksbankens statspappersinnehav minskade med ca 18 miljarder kronor verksamhetsåret 1987/88. Detta innebar att övriga inhemska sektorer ökade sina innehav av statspapper. Sålunda ökade såväl företagssektorn som AP-fonden sitt statspappersinnehav.

I syfte att upprätthålla statsskuldens räntebindningstid emitterades långfristiga premie- och riksoptionslån. En viss uppbromsning av förkortningen av räntebindningstiden kunde noteras.

De totala inhemska låneutgifternas andel av den genomsnittliga lånestocken var under budgetåret 10,0%. Detta är en minskning med 0,6 procentenheter från föregående verksamhetsår.

Utländsk upplåning

Riksgäldskontorets utlandslåneverksamhet inriktas på en effektiv skuldförvaltning med hjälp av moderna finansiella instrument som swapavtal, terminskontrakt och optionskontrakt.

Relativt låga räntor och en fördelaktig utveckling av de internationella lånemarknaderna möjliggjorde fortsatt förtidsinlösen och refinansiering av utlandsskulden till fördelaktiga villkor.

Bruttoupplåningen under budgetåret blev ca 14 miljarder kronor medan nettoåterbetalning av utlandsskulden ägde rum. Den redovisade utlandsskulden minskade med 18,1 miljarder kronor.

Garantivning

Riksgäldskontorets totala garantiåtagande uppgick per budgetårsskiftet 1987/88 till ca 43,3 miljarder kronor. Detta innebar en minskning med drygt 2,5 miljarder kronor från förra budgetårsskiftet.

Under verksamhetsåret infriades 228 miljoner kronor i garantier. Detta innebar en halvering jämfört med föregående verksamhetsår. De största utbetalningarna hänför sig till Falkenbergs Varv AB.

Influtna garantiavgifter och återbetalning av tidigare infriade garantibelopp uppgick till 312 miljoner kronor 1987/88. Den positiva förändringen som inträffade föregående verksamhetsår, då avgifter och återbetalningar för första gången under 1980-talet översteg under året gjorda infrianden, bestod således.

Kreditgivning

Riksgäldskontorets kreditgivning omfattar dels utlåning utanför statsbudgeten till vissa affärsverk och dels tillhandahållande av krediter till myndigheter med intäktsfinansierad verksamhet och till vissa andra myndigheter. Utlåningen till affärsverken uppgick till 3,7 miljarder kronor och utlåningen till myndigheter med rörlig kredit var 2,2 miljarder kronor vid utgången av budgetåret 1987/88.

Tabell 1.1 Riksgäldskontoret, några nyckeltal 1986/87–1987/88.

	1986/87	1987/88
Statsskuden per 06-30, miljarder kronor	609,2	597,6
varav		
– inhemsk	480,9	487,5
– utländsk till bokfört värde	128,3	110,1
Bruttoupplåning, miljarder kronor	171,8	161,3
Återbetalningar, miljarder kronor	158,6	172,9
Nettoupplåning, miljarder kronor	13,2	-11,6
Ränteutgifter, miljarder kronor (inom parentes i procent av genomsnittlig lånestock)	61,5 (9,9)	58,6 (9,5)
varav		
– inhemsk upplåning	51,5 (10,4)	48,8 (9,9)
– utländsk upplåning	10,0 (8,0)	9,8 (7,9)
Realiserade valutadifferenser, miljarder kronor		
Valutaförluster (+) resp. valutavinster (-)	1,6	-5,0
Återstående genomsnittlig löptid i år på		
– inhemsk statsskuld	3,3	2,9
– utländsk statsskuld	8,6	7,2
Utestående garantibelopp per 06-30, miljarder kronor	45,9	43,3
Utgifter för verksamheten (andra utgifter än ersättning för lånat kapital), miljoner kronor	896,1	831,9
Personalstyrka (fast anställda enligt organisationsplanen), årsarbetskrafter	160	156

2. Statens lånebehov

Redog.
1988/89:3

Statens nettouplåningsbehov bestäms till största delen av statsbudgetens utfall. Men även faktorer utanför statens budget som t ex riksgäldskontorets kreditgivning påverkar lånebehovets utveckling.

Statsbudgetens redovisade utfall bör korrigeras för att visa statsbudgetens effekt på statsskulden. Orsaken är de redovisningsprinciper myndigheterna har. Det för upplåningens storlek relevanta måttet är statens nettouplåningsbehov, som utgörs av skillnaden mellan in- och utbetalningar på statsverkets checkräkning. Denna checkräkning är en för samtliga myndigheter gemensam statskassa.

En betydande och växande del av statens kreditgivning sker sedan några år tillbaka via riksgäldskontoret och redovisas ej inom statsbudgeten. Det rör sig främst om långivning till statliga affärsverk, nämligen statens järnvägar, luftfartsverket, affärsverket FFV, statens vattenfallsverk samt sjöfartsverket och statens vägverk. Behovet av medel för denna utlåning påverkar också statens lånebehov.

Statsskuldens storlek påverkas förutom av lånebehovet även av skulddispositioner från riksgäldskontorets sida. Dessa utgörs t ex av uppköp av statsobligationer samt tillfälliga bokföringstransaktioner vari också inkluderas kassaförändringar. Gemensamt för skulddispositionerna är att, även om de periodvis kan vara av betydande omfattning, de på längre sikt medför lika stora inbetalningar som utbetalningar.

Tabell 2.1 Statens lånebehov och statsskuldens förändring 1981/82–1987/88.
Miljarder kronor

	1981/82	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88
Statens lånebehov	66,4	87,4	75,5	72,4	44,5	7,8	- 7,1
varav – tillfällig förmögenhets-							
skatt för livförsäkrings-							
bolag m. fl.	–	–	–	–	–	- 7,9	- 8,4
– riksgäldskontorets kre-							
ditgivning till affärs-							
verk m. fl.	–	–	–	–	1,0	1,0	1,7
– inhemska ränteutgifter							
m. m.	19,1	34,2	40,6	46,7	49,2	51,9	48,7
– utländska ränteutgifter							
m. m.	7,2	9,7	12,2	14,0	13,1	10,3	9,7
– valutadifferenser							
(netto)	1,4	4,3	7,6	14,5	4,2	1,6	- 5,0
– övrigt	38,7	39,2	15,1	-2,8	-23,0	-49,1	-53,8
Skulddispositioner	0,3	0,2	-0,2	4,4	- 7,9	5,4	- 4,5
varav – kassaförändring	0,0	-0,1	0,0	4,7	- 4,7	0,0	- 0,1
– övrigt	0,3	0,3	-0,2	-0,3	- 3,2	5,4	- 4,4
Statsskuldens förändring	66,7	87,6	75,3	76,8	36,6	13,2	-11,6

Anm. I beloppen för inhemska ränteutgifter m. m. ingår t. o. m. budgetåret 1984/85 nettot av provisioner, kapitalrabatter, inkomsträntor m. m. för såväl inhemsk som utländsk upplåning. Därefter är dessa poster fördelade på resp. upplåningsform. För budgetåret 1987/88 uppgick de till -0,1 miljarder kronor för resp. upplåningsform.

Figur 2.1 Statens inkomster och utgifter exkl. statsskuldräntor m. m. Årlig procentuell ökning 1981/82 – 1987/88.

Redog.
1988/89:3

Kraftigt minskade lånebehov

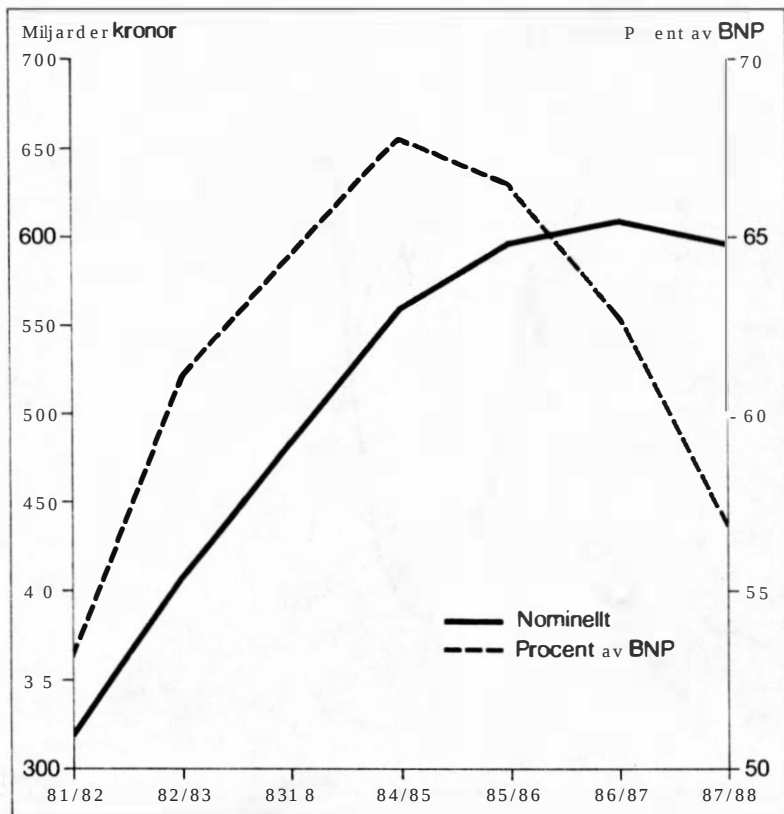
För budgetåret 1987/88 noteras ett negativt lånebehov på 7,1 miljarder kronor, d v s betalningsrörelserna på statsverkets checkräkning tillsammans med riksgäldskontorets kreditgivning gav ett överskott på detta belopp. I förhållande till budgetåret före, då lånebehovet blev 7,8 miljarder kronor, innebar detta en "minskning" med 14,9 miljarder kronor och en fortsättning av utvecklingen sedan budgetåret 1982/83 mot allt mindre lånebehov, se tabell 2.1.

Den tillfälliga förmögenhetsskatten för livförsäkringsbolag m fl, som betalades in till statskassan under 1987 men inte redovisades i statsbudgetens nettoutfall, medförde att lånebehoven för budgetåren 1986/87 och 1987/88 minskade med 7,9 resp 8,4 miljarder kronor. En annan i lånebehovet ingående faktor, riksgäldskontorets kreditgivning, ökade mellan dessa budgetår med 0,7 miljarder kronor, från 1,0 miljarder kronor till 1,7 miljarder kronor.

Ränteutgifterna m m för statsskulden minskade i betydande grad. Totalt var minskningen 10,4 miljarder kronor, från totalt 63,8 miljarder kronor till 53,4 miljarder kronor. De inhemska räntorna m m minskade med 3,2

**Figur 2.2 A Den svenska statsskulden nominellt och som andel av BNP
1981/82 – 1987/88.**

Redog.
1988/89:3

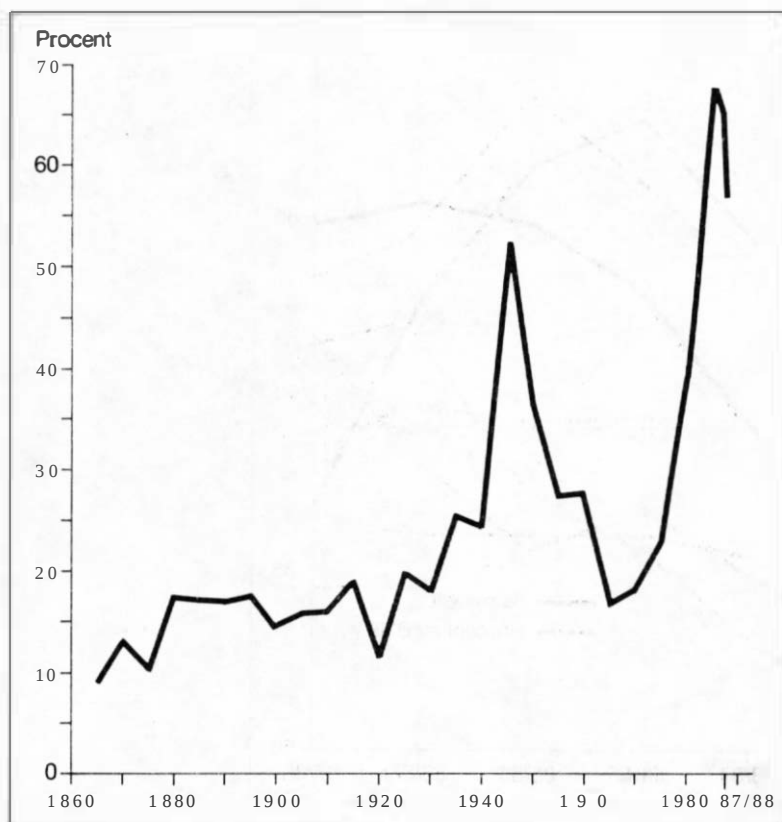
miljarder kronor, utlandsräntorna med 0,6 miljarder kronor och de realiserade valutadifferenserna vände från en förlust på 1,6 miljarder kronor budgetåret 1986/87 till en vinst på 5,0 miljarder kronor budgetåret 1987/88.

Om förmögenhetsskatten för livförsäkringsbolag m fl samt riksgäldskontorets kreditgivning och räntor m m på statsskulden exkluderas minskade lånebehovet till följd av andra faktorer med 4,7 miljarder kronor mellan de båda senaste budgetåren. Detta är väsentligt mindre än motsvarande belopp för de närmast föregående budgetåren, vilket visar att statsbudgetens inkomster och utgifter exkl statsskuldräntor utvecklats mindre gynnsamt under budgetåret 1987/88 än under åren innan. Detta framgår också av att tillväxttakten för inkomsterna, enligt det preliminära budgetutfallet för 1987/88, inte längre överstiger motsvarande tillväxttakt för utgifterna exkl statsskuldräntor m m, se figur 2.1.

Under budgetåret 1987/88 upplöstes 4,5 miljarder kronor av under tidigare budgetår uppbyggda skulddispositioner. Större delen därav, 2,6 miljarder kronor, utgjordes av tidigare uppköpta obligationer som disponerades i samband med återbetalning av utlandslån.

Figur 2.2 B Den svenska statsskulden 1865–1987/88. Procent av BNP.

Redog.
1988/89:3

Sammanlagt minskade således statsskulden med 11,6 miljarder kronor under det gångna budgetåret. Det är första gången sedan budgetåret 1964/65 som statsskulden har minskat i absoluta tal.

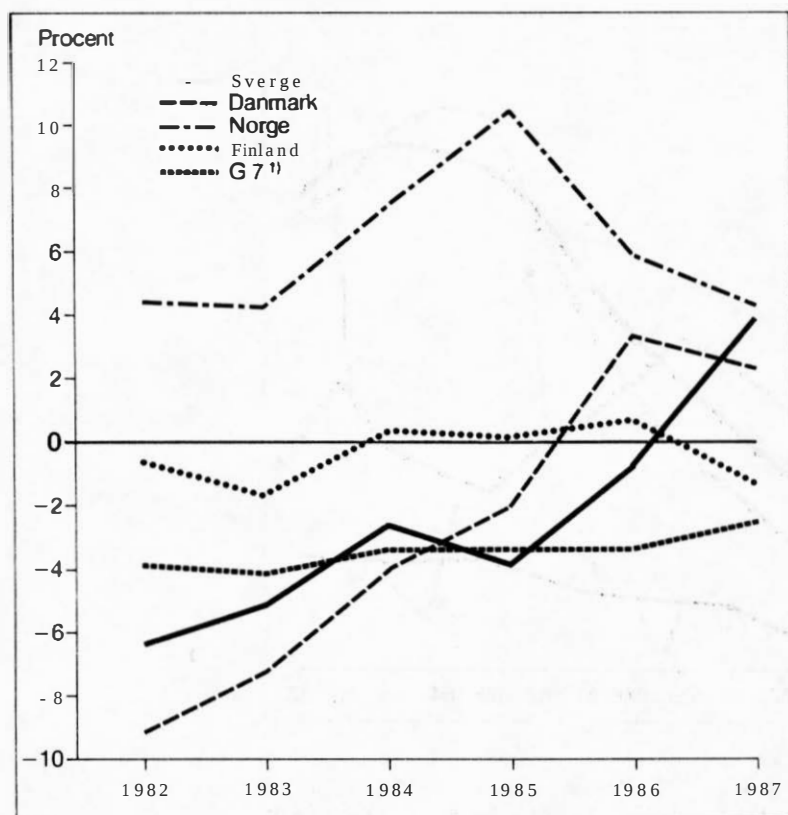
Statsskulden i ett vidare perspektiv

Sett som andel av bruttonationalprodukten minskade statsskulden från närmare 68% budgetåret 1984/85 till 57% budgetåret 1987/88, vilket innebär att den är ca 115 miljarder kronor mindre än om den hade utvecklats i samma takt som bruttonationalprodukten. Även om statsskulden minskat som andel av BNP de senaste åren, kan som framgår av figurerna 2.2 A och 2.2 B statsskulden i ett historiskt perspektiv sägas vara på en hög nivå.

Utvecklingen av de svenska statsfinanserna kan också ställas i ett internationellt perspektiv. Det mått som i sådant sammanhang brukar användas för jämförelser är den offentliga sektorns finansiella sparande. Den offentliga sektorn omfattar staten exklusive affärsverken samt kommuner och socialförsäkringssektorn. Med finansiellt sparande avses skillnaden i

Figur 2.3 Offentliga sektorns finansiella sparande. Överskott (+). Underskott (-). Andel av BNP.

Redog.
1988/89:3

1) De sju största OECD-länderna.

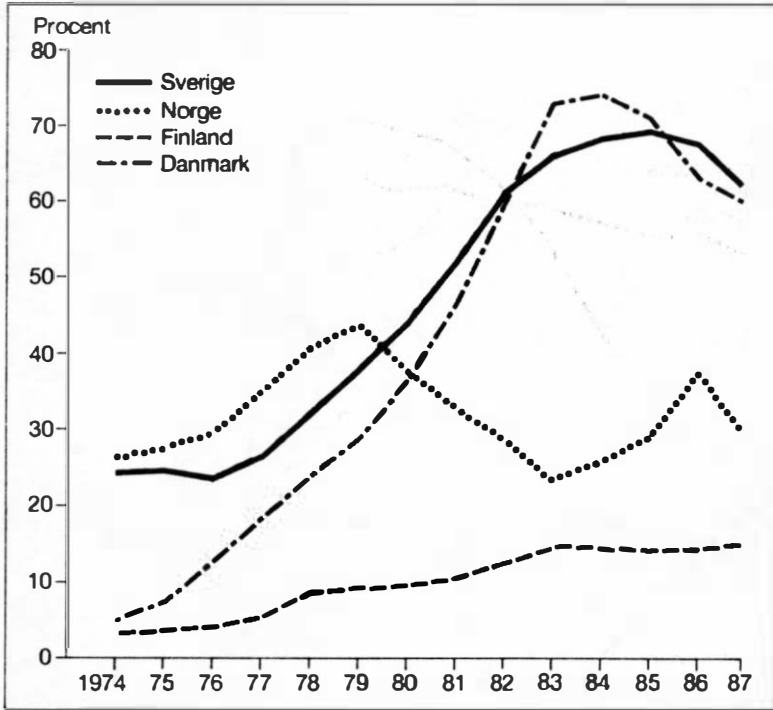
flöden mellan olika samhällssektors finansiella tillgångar och skulder. Det sammanlagda finansiella sparandet i ekonomin är definitionsmässigt lika med bytesbalansens saldo.

I figur 2.3 visas den offentliga sektorns finansiella sparande i Sverige, Danmark, Norge och Finland samt ett genomsnitt för de sju största OECD-länderna (den s k G 7-gruppen). Av figuren framgår att förstärkningen av den offentliga sektorns finanser i Sverige även i ett internationellt perspektiv varit anmärkningsvärd. Endast Danmark kan av de jämförda länderna visa upp en motsvarande utveckling. Likheten mellan Sverige och Danmark vad gäller den statsfinansiella utvecklingen framgår också tydligt av att statsskulden som andel av bruttonationalprodukten i resp land utvecklats likartat utifrån jämförbara nivåer, se figur 2.4.

Den svenska statsskulden, som den framkommer i riksgäldskontorets balansräkning, är en bruttoskuld. Det betyder att den i förmögenhetstermer balanseras av finansiella och materiella tillgångar. Av särskilt intresse är de finansiella tillgångarna eftersom dessa genererar löpande ränteintäkter. Av

Figur 2.4 Statsskulden i Sverige, Danmark, Finland och Norge 1974–1987. Procent av BNP.

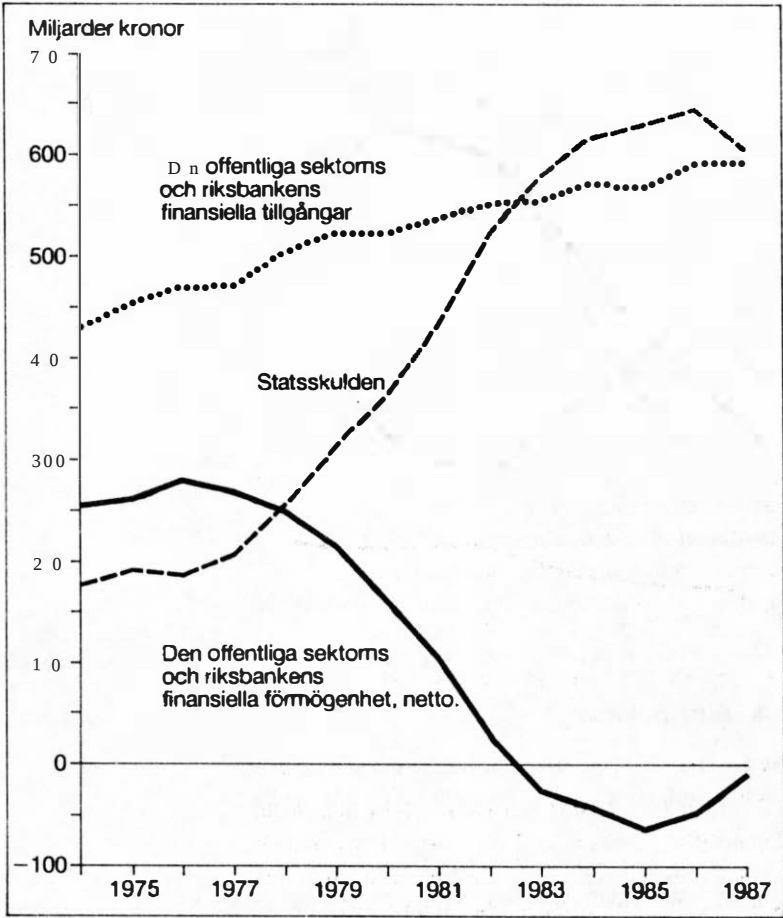
Redog.
1988/89:3

figur 2.5 framgår hur den offentliga sektorns och riksbankens finansiella förmögenhet utvecklats sedan 1974 i fasta priser. Noterbart är hur jämnt de finansiella tillgångarna har ökat, vilket medför att förändringen av offentliga sektorns och riksbankens finansiella nettoförmögenhet främst förklaras av statsskuldens utveckling.

Figur 2.5 Den offentliga sektorns och riksbankens finansiella förmögenhet 1974–1987. 1987 års priser.

Redog.
1988/89:3

Källa: Konjunkturinstitutet.

3. Statsskuldspolitiken

Redog.
1988/89:3

Riksgäldskontorets mål är att minimera de långsiktiga lånekostnaderna. Detta mål är emellertid underkastat en rad restriktioner. Som exempel på dessa restriktioner kan nämnas dels att statsskuldspolitiken måste integreras med den allmänna ekonomiska politiken, dels att valet av upplåningsformer även måste innebära en rimlig grad av risktagande.

Stora statsfinansiella obalanser tenderar att göra statsskuldspolitiken till en viktig del i den allmänna ekonomiska politiken. Orsakerna till detta är flera, men den enskilt sett viktigaste faktorn är att stora statliga lånebehov likvidiserar ekonomin och leder till att statsupplåningens utformning blir en viktig del av penningpolitiken.

Vid mer balanserade statsfinanser eller då obalanserna uppfattas som temporära blir statsupplåningens betydelse för den ekonomiska politiken av mindre vikt. Statsupplåningen tenderar att bli mer av karaktären skuldförvaltning, där det centrala målet blir att hålla nere statens räntekostnader.

Statsskuldspolitikens utformning kan huvudsakligen sägas bestämmas av svaren på följande centrala frågor:

- skall staten låna i inhemsk eller utländsk valuta
- skall staten låna i banksystemet eller hos allmänheten
- skall staten låna till långfristigt eller kortfristigt bundna räntor.

I det följande diskuteras dessa frågeställningar samt redovisas statsskuldspolitikens inriktning.

Inhemsk eller utländsk statsupplåning

Av fundamental betydelse för statsskuldspolitiken är frågan om statsupplåningen skall ske i inhemsk eller utländsk valuta. Speciellt viktig blir denna fråga vid fasta växelkurser.

Ett underskott i bytesbalansen kan vid en fast växelkurs finansieras antingen via statlig eller privat nettoupplåning i utländsk valuta. Om staten lånar kan valutareserv och växelkurs på viss sikt bibehållas oförändrade utan att finans- och/eller penningpolitiken behöver stramas åt. En sådan statsskuldspolitik tenderar att ha karaktären av "överbrygningspolitik".

Erfarenheterna av statens stora och kontinuerliga utlandsupplåning i

Tabell 3.1 Betalningsbalansen 1982–1987.
Miljarder kronor

	1982	1983	1984	1985	1986	1987
A. Bytesbalans	-22,1	- 7,2	2,8	-11,2	6,9	-5,5
B. Privat och kommunal kapitalbalans	5,2	- 6,4	-2,8	13,7	1,4	14,7
C. Valutaflöde (A+B)	-16,9	-13,6	0,0	2,5	8,3	9,2
D. Statlig utlandsupplåning, netto	17,5	19,4	0,2	11,5	-8,0	-2,1
E. Diverse riksbankstransaktioner	- 0,3	- 0,7	-0,6	- 0,1	0,9	-1,4
F. Valutareservens förändring	0,3	5,1	-0,4	14,0	1,2	5,8

Källa: riksbanken.

utländsk valuta 1977–1983 ger vid handen att växelkursen på sikt ändå måste anpassas om inte finans- eller penningpolitiska åtstramningar samtidigt görs. Det är bl a mot bakgrund av dessa erfarenheter normen om att staten ej skall nettolåna i utlandet har etablerats.

Om staten ej skall nettolåna i utländsk valuta måste ett bytesbalansunderskott vid oförändrade växelkurser finansieras med privat nettoupplåning. Detta kan endast ske via en uppjustering av den inhemska räntenivån relativt utlandet. Därmed stimuleras den privata sektorn att öka sina lån i utländsk valuta. På sikt påverkas även det finansiella sparandet i ekonomin.

Under det gångna verksamhetsåret var utlandslånenormen styrande för statsupplåningen. Statsskulden i utländsk valuta bibehölls därför under de senaste åren i stort sett oförändrad. Under första halvåret 1988 skedde en betydande minskning till följd av det stora valutainflödet efter den under våren vidtagna penningpolitiska åtstramningen.

Upplåning i banksystemet eller hos allmänheten

Statliga utgiftsöverskott leder till att allmänhetens innehav av banktillgodo-havanden ökar. (Med allmänheten avses företag, hushåll och andra aktörer utanför banksystemet.) Detta brukar vanligtvis uttryckas som att penning-mängden ökar. Via en kreditexpansion ökar därmed den allmänna efterfrå-gan i ekonomin och en ökande inflationstakt och ökade obalanser kan bli följden.

Om statens upplåning utformas så att allmänheten helt finansierar det statliga utgiftsöverskottet neutraliseras de statliga likviditetstillskotten till ekonomin. Riskerna för en kreditexpansion kan därmed begränsas.

Avregleringen på kreditmarknaden har minskat riksgäldskontorets möj-ligheter att direkt påverka allmänhetens och bankernas innehav av statspap-per. Därtill kommer att riksbanken aktivt börjat utnyttja marknadsoperation-er, vilket påverkar allmänhetens statspappersinnehav. Statsupplåningens betydelse för likviditetsstyrningen har därmed reducerats avsevärt.

Statens påverkan på likviditetstillväxten har varierat kraftigt över åren. Som framgår av tabell 3.2 minskade de statliga likviditetstillskotten från

Tabell 3.2 Penningmängden, påverkande faktorer. Nettoflöde.
Miljarder kronor

	1984	1985	1986	1987
1. Tillskott från utlandet (+)	- 12,0	- 5,2	4,0	5,3
2. Statens lånebehov (+)	74,4	61,1	35,1	- 8,5
3. Statsupplåning utanför bankerna (-)	-41,8	-57,9	-30,7	- 5,4
4. Riksbanken	- 12,1	-20,2	-17,3	10,0
5. Bankutlåning (+)	13,0	7,7	51,7	45,0
6. Övrigt	7,5	16,9	4,5	-27,1
7. Ökning av penningmängden	29,0	2,4	47,3	19,3

Källa: riksbanken.

budgeten till att bli negativa. Till detta kommer en betydande statlig upplåning hos allmänheten, vilket tenderar att reducera likviditetseffekten av den kraftiga utlåningen från bankerna.

Redog.
1988/89:3

Långfristigt eller kortfristigt bundna räntor

Ett huvudmål ur ren skuldförvaltningssynvinkel är att minimera statsskuldens räntekostnader. Beroende på bl a marknadens ränteförväntningar är det olika dyrt att låna till fast eller rörlig ränta. Emellertid är valet av räntebindning mer komplext än så.

En statsskuld som har en alltför lång räntebindningstid tenderar att utsätta staten för betydande ränterisker. Om staten skulle låna mycket långfristigt och räntenivån skulle sjunka kommer ränteutgifterna från statsbudgeten att bli större än nödvändigt samtidigt som en betydande förmögensomfördelning från staten till den privata sektorn äger rum genom att statsskuldens marknadsvärde skulle stiga. Detta gör att en restriktion måste sättas upp för hur stor ränterisk staten skall exponeras för.

En alltför kortfristigt räntebunden statsskuld medför andra problem. Som exempel kan nämnas att betydande variationer i kostnaderna för statsskulden genererar fluktuationer i statsbudgeten då räntenivån varierar. Detta gör att även en restriktion bör sättas upp för hur liten ränterisken bör vara.

Givet de långfristiga ränteförväntningarna bör valet av hur kortfristigt statsskulden skall vara göras så att kostnaderna minimeras under de ovan nämnda restriktionerna.

Under senare år har en förkortning av statsskuldens räntebindningstid ägt rum. Detta har i hög grad varit en återspeglings av den höga inflationstakten under 1980-talets början. Nedgången i inflationstakten under senare år har skapat möjlighet till en mer långfristigt räntebunden upplåning. Riksgäldskontorets strävan under 1987/88 var att bromsa den pågående förkortningen av skuldstocken. Detta återspeglades i en betydande nyupplåning i premieobligationer och riksobligationer med lång bindningstid.

4. Inhemsk upplåning

Redog.
1988/89:3

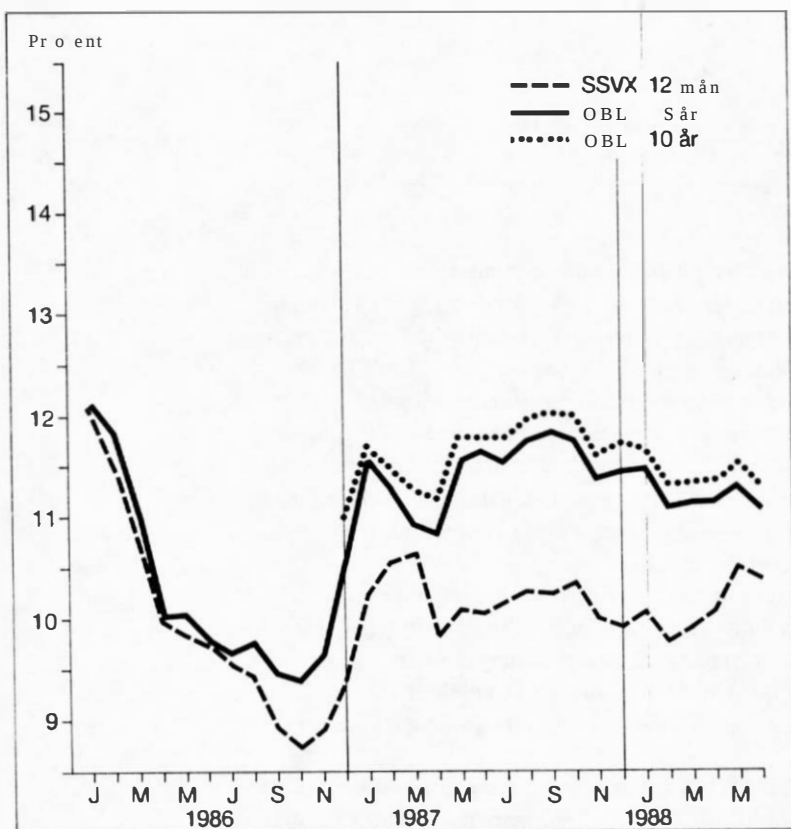
Upplåningsverksamheten

Riksgäldskontorets uppgift är att planera och verkställa den statliga upplåningen. Inom landet sker denna på penning- och obligationsmarknaden, hushållsmarknaden samt även i viss utsträckning via lån från vissa statsinstitutioner och fonder.

Ränte- och kursutveckling

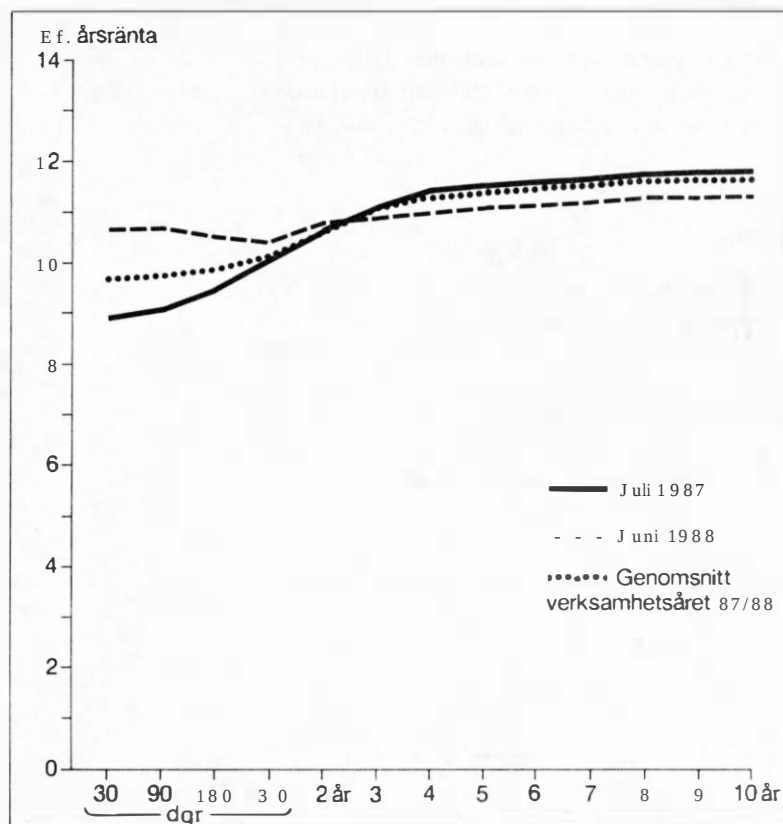
Under budgetåret 1987/88 sjönk räntorna på obligationer med löptider över fem år med cirka en halv procentenhet. Vid början av budgetåret låg räntan på femårsobligationer på en nivå kring 11,50%. En svag uppgång skedde fram till oktober till en nivå kring 11,75%. I samband med fallet på aktiebörserna under oktober 1987 ägde emellertid en nedgång i räntorna rum. De långa räntorna fortsatte därefter nedåt fram till slutet av budgetåret. Vid verksamhetsårets slut var den femåriga räntan ca 11,00%.

Figur 4.1 Ränta på statsskuldsväxlar och riksoptioner 1986–1988. Årsanta i månadsgenomsnitt.

Figur 4.2 Avkastningskurvor för juli 1987, juni 1988 samt genomsnitt för 1987/88.
Effektiv årsränta, månadsgenomsnitt.

Redog.
1988/89:3

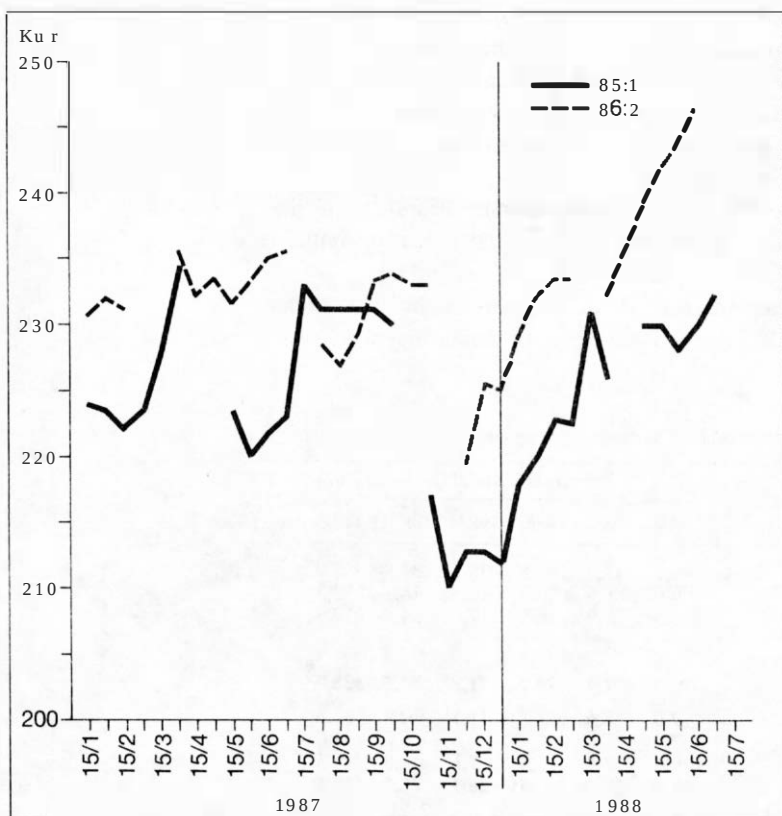
De korta räntorna visade under 1987/88 ett motsatt mönster. Vid början av verksamhetsåret låg 12-månadersräntan på en nivå kring 10,0%. I slutet av perioden hade dessa räntor stigit med nära 0,4 procentenheter. En relativt kraftig höjning skedde i slutet av april, då riksbanken genomförde interventioner på penningmarknaden genom försäljning av statsskuldsväxlar. Detta medförde att de korta räntorna steg ca 0,5 procentenheter. Samtidigt höjdes diskontot från 7,5% till 8,5%. Genom detta eftersträvade riksbanken att höja den allmänna räntenivån. De korta räntorna föll dock åter tillbaka, men etablerades på en högre nivå än innan åtgärderna genomfördes. Ränteutvecklingen illustreras genom figur 4.1.

Genom den ovan beskrivna utvecklingen förändrades relationen mellan de långa och korta räntorna relativt kraftigt under 1987/88. Som framgår av figur 4.2 hade avkastningskurvan en markant positiv lutning i början av verksamhetsåret. I slutet av perioden hade kurvan ändrat karaktär till ett flackt utseende på de längre löptiderna och en negativ lutning på de korta löptiderna.

Under 1987 ändrade riksbanken i viss mån sin räntestyrning. I stället för att anpassa det inhemska ränteläget vid ett i princip fast valutakursindex

Figur 4.3 Kurser på vissa premieobligationslån 1987–1988.

Redog.
1988/89:3

övergick riksbanken till att låta valutakursindex röra sig friare mellan de tillåtna gränsvärdena 130,00 och 134,00. Detta bidrog till en relativt stabil ränteutveckling.

Under budgetåret ökade den svenska inflationstakten från en nivå kring 3,3% till 7,1% räknat som 12-månaders förändringstal. Detta innebär att de långa realräntorna minskade från ca 8% i juni 1987 till ca 4% ett år senare.

Kurserna på premieobligationer steg under början av verksamhetsåret. I samband med det kraftiga kursfallet på börsen under oktober och den därpå följande allmänna oron på kapitalmarknaden sjönk även kurserna på premier kraftigt. Dessutom bidrog beslutet att avskaffa avdragsrätten för förskottsräntor fr o m den 9 november 1987 till att kurserna på premier sjönk.

Kursutvecklingen vände dock efter årsskiftet. Under hela första halvåret 1988 har en uppgång skett i premiekurserna. Premiekurserna nådde under slutet av verksamhetsåret de nivåer som rådde före raset i oktober. Kursutvecklingen på vissa premieobligationslån visas i figur 4.3.

Redog.
1988/89:3

Huvuddelen av den inhemska upplåningen sker på penning- och obligationsmarknaden samt på hushållsmarknaden. Tillsammans svarade dessa två marknader för 95% av den totala inhemska statsskulden vid slutet av budgetåret. Den resterande delen av upplåningen sker genom lån från vissa statsinstitutioner och fonder samt från riksbanken genom skattkammарv xlar.

Den inhemska nettoupplåningen var under verksamhetsåret relativt liten. Den inhemska statsskuldens ökning var under 1987/88 enbart 6,5 miljarder kronor.

Under flera år har upplåningen på hushållsmarknaden ökat i relativ omfattning. Som framgår av tabell 4.1 fortsatte denna utveckling under 1987/88.

Tabell 4.1 Den inhemska statsskuldens sammansättning den 30 juni 1984–1988.

	Procentuell andel					Stock 1988-06-30
	1984	1985	1986	1987	1988	Miljarder kr
Statsräntelån	49,9	47,9	40,8	38,5	34,9	169,9
Rikssobligationslån	9,9	8,9	13,2	16,3	18,1	88,3
Statsskuldsväxlar	16,5	20,9	16,9	17,0	14,5	70,5
Summa penning- och obligationsmarknad	76,3	77,7	70,9	71,8	67,5	328,7
Premieobligationslån	9,0	8,6	11,8	11,1	10,8	52,6
Sparobligationslån	7,0	7,6	6,7	7,4	6,9	34,0
Allemansspar	0,4	2,5	5,5	7,6	9,9	48,5
Summa hushållsmarknad	16,4	18,7	24,0	26,1	27,6	135,1
Skattkamarväxlar	3,3	0,0	2,8	0,3	3,0	14,5
Lån hos statsinstitutioner och fonder, m. m.	4,0	3,4	2,3	1,8	1,9	9,2
Summa övrigt	7,3	3,4	5,1	2,1	4,9	23,7
Summa, procent	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Inhemsk statsskuld, miljarder kronor	379,7	420,4	475,5	481,0		487,5

Upplåning på penning- och obligationsmarknaden

Under verksamhetsåret skedde riksgäldskontorets upplåning på penning- och obligationsmarknaden genom emissioner av statsskuldsväxlar och riksobligationer. Emissionerna följde ett i förväg upprättat och tillkännagivet schema.

Genom statsskuldsväxlar har riksgäldskontoret ett instrument för kortfristig upplåning. Statsskuldsväxlar emitterades under budgetåret med två löptider, ett halvt resp ett år. Statsskuldsväxlar används även av riksbanken för interventioner på penningmarknaden i penningpolitiskt syfte.

Riksobligationer emitteras med löptider upp till cirka tio år. Detta är den vid emissionstillfället längsta löptid för lån utan räntejustering som idag tillhandahålls på den svenska obligationsmarknaden.

Emissioner av såväl statsskuldsväxlar som riksobligationer sker genom anbudsförfarande. Vid emissioner lämnar riksgäldskontorets återförsäljare anbud på önskad volym samt pris/ränta. Genom detta förfarande uppnås en upplåningskostnad som väl ansluter till marknadsräntorna. Av riksgäldskontorets totalt 18 återförsäljare erhöll de fyra största återförsäljarna 52,2% av den totala emissionsvolymen på denna marknad under 1987/88.

Vid slutet av verksamhetsåret bestod riksgäldskontorets återförsäljare av 12 banker och sex fondkommissionsbolag. Under budgetåret sade två återförsäljare upp sina avtal. Under perioden tillkom två nya fondkommissionsbolag som återförsäljare.

Statsskuldsväxlar

Under verksamhetsåret emitterades statsskuldsväxlar vid 24 tillfällen. Vid tre av dessa tillfällen var riksbanken enda köpare (se bilaga 1).

Sammanlagt emitterades statsskuldsväxlar för 98 miljarder kronor under 1987/88. Ca 52,0% av dessa emitterades till marknaden, resten till riksbanken. Jämfört med föregående verksamhetsår innebar detta en ökning av marknadens andel med 11 procentenheter. Den utelöpande stocken statsskuldsväxlar minskade med 11,16 miljarder kronor. Detta medförde att stocken utelöpande statsskuldsväxlar den 30 juni 1988 var 70,5 miljarder kronor.

Den genomsnittliga räntan för de till marknaden emitterade växlarna var under verksamhetsåret 10,16% för 360 dagars växlar och 9,72% för 180 dagars växlar. Den genomsnittliga köpräntan på marknaden för motsvarande löptider var 10,18% resp 9,68% under samma period.

Riksobligationer

Under 1987/88 emitterades riksobligationslån vid sex tillfällen. Vid fem av dessa tillfällen öppnades nya trancher i äldre lån. Att öppna en ny tranch i ett redan tidigare emitterat lån syftar till att öka lånets likviditet och därmed till att minska upplåningskostnaderna. Även administrativa skäl finns för att öppna lån.

Sammanlagt emitterades riksobligationer för 12 miljarder kronor (se bilaga 1). Nettoökningen i riksobligationsstocken var under verksamhetsåret 9,7 miljarder kronor, vilket innebar att den totala stocken riksobligationer den 30 juni 1988 var 88,3 miljarder kronor.

I syfte att motverka en förkortning av statsskuldens återstående löptid lades vikt vid att emittera riksobligationslån med lång löptid. Den genomsnittliga löptiden vid emissionstillfället var 8,5 år under verksamhetsåret. Den genomsnittliga emissionsräntan var under samma tid 11,59%.

Prioriterade obligationer

Till följd av sloandet av prioriteringssystemet under budgetåret emitterades inga prioriterade obligationslån (statsräntelån). Genom förfall av gamla lån

minskade stocken statsrätelån med 15 miljarder kronor. Den totala stocken prioriterade statsrätelån uppgick vid slutet av verksamhetsåret till 169,9 miljarder kronor, vilket motsvarade 34,9% av den totala inhemska statskulden.

Under 1987/88 genomfördes räntjustering av fem statsrätelån till ett sammanlagt värde av 17,8 miljarder kronor. Detta innebär att dessa lån efter räntjusteringen lättare blir omsättningsbara på sekundärmarknaden.

Upplåning på hushållsmarknaden

Under verksamhetsåret skedde riksgäldskontorets upplåning på hushållsmarknaden genom emissioner av premieobligationer och genom hushållens placeringar i allemansspar. Till skillnad från det föregående verksamhetsåret har under 1987/88 inget nytt sparobligationslån emitterats. Dock erbjöds långivarna i ett sparlån möjlighet till förlängning.

I likhet med föregående budgetår gjordes relativt stora insättningar i allemansspar. Detta medförde att någon nettoupplåning i andra instrument på hushållsmarknaden inte kunde ske under verksamhetsåret. I stället minskade stockarna premie- och sparobligationer. Nettoupplåningen på hushållsmarknaden fördelad på olika låneinstrument framgår av tabell 4.2.

Under verksamhetsåret slöt riksgäldskontoret återförsäljaravtal med banker, fondkommissionsbolag, finansbolag m fl som säljer premieobligationer. Avtalen reglerar relationerna mellan parterna och ställer högre krav på återförsäljarna än tidigare.

Tabell 4.2 Hushållsupplåning (netto) 1986/87–1987/88.
Miljoner kronor

	1986/87	1987/88
Allemansspar	10 147	11 820
Premieobligationslån	-2 400	-1 000
Sparobligationslån	3 880	-1 537
Totalt	11 627	9 283

Premieobligationer

Under verksamhetsåret förföll 1977 och 1983 års premielån till inlösen. Totalt uppgick dessa sex lån till 8,1 miljarder kronor.

Mellan den 18 augusti och den 9 september emitterades 1987 års andra premielån. Lånet var ett byteslån, dvs lånet erbjöds endast tidigare innehavare av 1977 års premielån. Totalt byttes 91% av volymen i de gamla lånen mot obligationer i det nya lånet. Det slutliga lånebeloppet i 1987 års andra lån blev därmed 2,1 miljarder kronor. Utlottningsprocenten på det nya lånet fastställdes till 6,0%.

Under januari emitterades 1988 års första premielån. Emissionen av detta lån skedde enbart genom nyemission, dvs något byte av förfallande obligationer mot nya erbjöds inte. Den maximala lånevolymen på detta lån fastställdes av riksgäldsfullmäktige till 5 miljarder kronor och utlottningsprocenten till 6,0%. Valören per premieobligation höjdes i detta lån till 1 000

kronor. Obligationernas valör hade länge varit oförändrad och höjningen gjordes för att anpassa obligationernas valör till förändringen i penningvärdet. Den högre valören innebär dessutom en förenklad och förbilligad hantering av obligationerna för såväl riksgäldskontoret, återförsäljarna som långivarna.

Redog.
1988/89:3

Sparobligationer

Under verksamhetsåret har inget nytt sparobligationslån emitterats. Två sparobligationslån förföll till inlösen, sparlånen 1972 och 1975, med en sammanlagd volym på 1,8 miljarder kronor. För 1982 års höstlån, som förföll i januari 1988, erbjöds förlängning till den 1 mars 1991. Detta medförde att 3,1 miljarder kronor förlängdes av totalt 5,1 miljarder kronor som förföll till inlösen. I samband med förlängningen fastställdes den effektiva räntan till 9,605% för förlängningsperioden.

Allemansspar

Allemanssparandet kan ske dels på allemanssparkonton och dels på allemansfondkonton.

De sparade medlen i allemansspar överförs månatligen till riksgäldskontoret och blir därmed en del av den statliga upplåningen. Sparandet i allemansfond berör däremot inte riksgäldskontoret. Medlen från detta sparande överförs i stället till fondbolag som investerar dessa i aktier och andra värdepapper.

Avkastningen på sparande i allemansspar är genom lag fastställd till att motsvara riksbankens diskonto. Den 28 april 1988 höjde riksbanken diskontot med en procentenhet till 8,5%. Under 1987/88 var det maximalt tillåtna sparandet per månad i allemansspar 800 kronor. Taket för de sammanlagda nettoinsättningarna var under verksamhetsåret 60 000 kronor. Möjlighet fanns att samtidigt spara i ett allemanssparkonto och två allemansfondkonton.

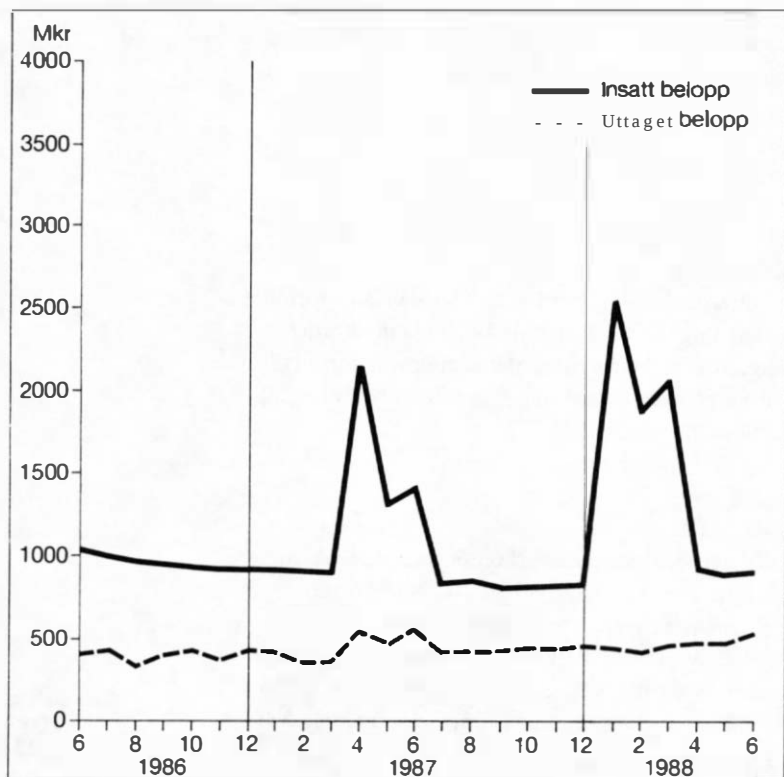
Under 1987/88 var nettosparandet exkl extrainsättningar på allemansspar i genomsnitt 415 miljoner kronor per månad. Detta är en minskning med 125 miljoner kronor per månad jämfört med föregående verksamhetsår. Utvecklingen illustreras av figur 4.4.

De i riksgäldskontoret inestående medlen på allemanssparkonton ökade under budgetåret med drygt 11,8 miljarder kronor och var vid slutet av budgetåret 48,5 miljarder kronor. Detta innebär att allemanssparandets andel av den inhemska statsskulden vid denna tidpunkt var 9,9%.

Under första kvartalet 1988 gavs möjlighet till extra insättningar på högst 5 000 kronor. Extrainsättningarna på allemansspar uppgick till 5,4 miljarder kronor, varav 3,6 miljarder kronor på allemansspar och 1,8 miljarder kronor på allemansfond. Jämfört med andra kvartalet 1987, då möjlighet till extrainsättningar också gavs, ökade de totala extrainsättningarna med 31,7% under första kvartalet 1988. Jämfört med extrainsättningarna under andra kvartalet 1987 förändrades även den relativa fördelningen mellan allemansspar och allemansfond till den förstnämndas fördel.

Figur 4.4 Sparandet på allemanssparkonton 1986–1988.

Redog.
1988/89:3

Under hösten 1987 skedde en viss minskning av antalet allemanssparkonton. Efter årsskiftet ägde dock en ökning åter rum. Antalet allemanssparkonton ökade under verksamhetsåret som helhet med 6,2% och var den 30 juni 1988 2 131 700. Detta kan jämföras med allemansfonderna där antalet konton vid samma tidpunkt uppgick till 1 234 300.

Riksgäldskontorets kontoinlåning

Riksgäldskontoret erhåller under rubriken "Lån hos statsinstitutioner och fonder" inlåning från statliga företag, fonder och myndigheter. Dessa placeringar sker genom kontoinlåning, antingen i form av avistainlåning eller i form av på tid bundna medel. För inlåning på avistakonton betalar riksgäldskontoret gällande diskonto plus 0,6 %. Bundna medel kan placeras på löptider från 30 till 360 dagar. Räntan på denna inlåning bestäms utifrån gällande marknadsränta på statsskuldväxlar på resp löptid med ett visst avdrag.

Viss inlåning avser medel som enligt riksdagens eller regeringens beslut skall vara placerade på räntelösa konton. Detta gäller ett antal fonder, varav den största av dessa är allmänna sjukförsäkringsfonden med 4,9 miljarder kronor inlånade vid slutet av verksamhetsåret.

Överskottsmedel från affärsverk, statliga myndigheter med s k uppdragsverksamhet samt medel från statliga företag kan placeras hos riksgäldskontoret. Räntan utgår efter marknadsmässiga villkor. Medlen kan placeras avista eller bindas på olika löptider. Inlåningen från denna grupp utgjorde den 30 juni 1988 15,7% av kontoinlåningen. Den största delen av dessa medel kommer från statliga myndigheter med uppdragsverksamhet.

Den totala kontoinlåningen uppgick vid verksamhetsårets slut till 8,9 miljarder kronor. Detta motsvarar knappt två procent av den totala inhemska statsskulden.

Redog.
1988/89:3

Skattkammarväxlar

Inbetalningar till resp utbetalningar från statsbudgeten sker via statsverkets checkräkning i riksbanken. Det dagligen uppkommande saldot på checkräkningen regleras och medför en ökad eller minskad upplåning. Denna dag-till-dag finansiering sker genom upplåningen i riksbanken mot skattkammarväxlar. Räntan på dessa uppgår till det gällande diskontot.

Upplåningen mot skattkammarväxlar uppgick under verksamhetsåret i genomsnitt till 13,2 miljarder kronor. Stocken av skattkammarväxlar fluktuerar dock kraftigt. Vid slutet av budgetåret uppgick stocken till 14,5 miljarder kronor.

Långivare

Finansieringen av statsskulden fördelad på olika typer av långivare visas i tabell 4.3. Som framgår ägde en fortsatt minskning av riksbankens, bankernas och försäkringsbolagens innehav av statspapper rum.

Genom de senaste årens utveckling av en fungerande andrahandsmarknad

Tabell 4.3 Finansiering av statens lånebehov med fördelning på långivande sektorer. Miljarder kronor

	Stockförändring			Ställning
	85/86	86/87	87/88	1988-06-30
Riksbanken	40,1	-4,4	-17,7	68,7
Banker	-22,8	-3,1	-13,1	45,5
Upplåning utanför banker	37,8	13,0	37,3	373,4
- Försäkringsbolag	2,2	-4,6	-6,6	51,1
- AP-fond	-5,9	10,6	10,6	87,3
- Hushåll	35,4	12,1	9,4	134,7
- Företag m. fl.	9,5	-2,5	23,5	91,4
- Statsinstitutioner, fonder	-3,4	-2,6	0,5	8,9
Inhemska finansiering	55,1	5,5	6,5	487,5
Utlandet	-18,6	7,8	-18,1	110,1
Summa lånebehov	36,6	13,2	-11,6	597,6

Anm. Utlandsskuld till bokförda valutakurser exkl. skuldskötselåtgärder.

Källa: riksbanken.

för värdepapper har banker och försäkringsbolag successivt kunnat minska de betydande volymer av statspapper de tidigare via regleringar ålagts att hålla. Bankernas och försäkringsbolagens andel av statsskuldens finansiering är nu endast 16%. Riksbankens minskade innehav av statspapper förklaras dels av en minskad inlåning från företag och kommuner på likviditetskonton, dels av en stram penningpolitik.

Nettouplåningen under verksamhetsåret finansierades främst genom AP-fonderna, hushållen och företag. Efter en minskning av sitt statspappersinnehav under 1985/86, ökade AP-fonderna åter sitt innehav av statspapper under både 1986/87 och 1987/88.

Under 1985/86 ökade hushållens bidrag till finansieringen av statens lånebehov mycket kraftigt, främst till följd av att premieobligationslånen under våren 1986 blev exceptionellt stora. För hushållens del innebar det senaste budgetåret en återgång till historiskt sett mer normala nivåer. Hushållsupplåningen genomfördes främst genom en ökning av allemansspar.

Under verksamhetsåret ökade företagens bidrag till finansieringen av statens lånebehov kraftigt. Denna ökning skedde i form av stora placeringar i statsskuldsväxlar.

Tabell 4.4 Den inhemska statsskuldens återstående genomsnittliga löptid i antal år, 1980–1988.

	1980-12-30	1985-06-30	1986-06-30	1987-06-30	1988-06-30
Statsräntelån	5,5	5,3	5,6	4,9	4,2 (3,2) ¹
Riksoptionslån	–	3,8	3,4	4,1	3,8
Premieobligationslån	7,0	3,8	5,2	4,9	5,3
Sparobligationslån	3,7	2,6	2,5	2,1	1,5
Statsskuldsväxlar	–	0,5	0,5	0,4	0,4
Genomsnitt för ovanstående låneformer	5,6	3,7	4,0	3,7	3,4 (3,0) ¹
Genomsnitt för den totala inhemska statsskulden ²	4,4	3,5	3,6	3,3	2,9 (2,6) ¹

¹ Många räntelöpande obligationslån har en räntejusteringsklausul som gör att räntebindningstiden (här angiven inom parentes) är kortare än lånets löptid.

² Övrig inhemsk upplåning, dvs lån mot skattkammarväxlar, lån hos statsinstitutioner och fonder m. m. och mot statsskuldförbindelser samt allemansspar har räknats som avista eller ej kalkylerats på grund av för liten omfattning.

Löptid

Sedan 1980 har en relativt kraftig förkortning av den genomsnittliga återstående löptiden på den inhemska statsskulden skett, se tabell 4.4. Denna utveckling fortsatte även under detta verksamhetsår. Vid slutet av budgetåret var den genomsnittliga återstående löptiden på den totala inhemska statsskulden 2,9 år. Detta innebär en förkortning med 0,4 år under verksamhetsåret. Huvudförklaringen är att den utestående skuldstockens förkortning inte fullt ut motverkats av långfristig nyupplåning.

Allemanssparandet räknas formellt i dessa kalkyler som avistasparande. Genom den relativt kraftiga ökningen i detta sparande under verksamhets-

Redog.
1988/89:3

Tabell 4.5 De inhemska marknadsinstrumentens volatilitet och duration.

Redog.
1988/89:3

	Volatilitet, procent		Duration, år	
	1987-06-30	1988-06-30	1987-06-30	1988-06-30
Statsobligationer	2,9	2,4	3,1	2,5
Riksoobligationer	3,0	2,7	3,1	2,9
Premieobligationer	4,0	4,3	4,1	4,4
Statsskuldsväxlar	0,4	0,4	0,4	0,4
Totalt	2,6	2,5	2,7	2,6

Anm. Volatilitet uttrycker den procentuella förändringen i skuldens marknadsvärde då ränteläget ändras med en procentenhet.
Duration uttrycker den återstående löptiden på ett låns nuvärdeberäknade betalningsflöden.

Året bidrog detta till förkortningen av den inhemska statsskuldens genomsnittliga återstående löptid. I praktiken är dock detta sparande emellertid i huvudsak långfristigt.

Förkortningen av löptiden gör att räntekänsligheten i statsbudgeten ökar. Dessutom finns en likviditetsaspekt. En kort återstående löptid medför att en stor del av statsskulden får en karaktär liknande "vanliga" pengar.

Fördelen med en kort återstående löptid är att möjligheterna och tillfällena att ändra inriktning på statsskuldspolitiken ökar. Dessutom kan en kort återstående löptid vara lämplig ur räntekostnadssynvinkel. Den förkortning av den inhemska statsskulden som ägde rum ledde till en minskning av ränterisken mätt som volatilitet från 2,6% till 2,5% (se tabell 4.5).

Vid planering av emissioner eftersträvas bl a att uppnå en jämn förfalloprofil mellan åren. Förfalloprofilen på den inhemska statsskulden visar en tämligen jämn fördelning över åren, se figur 4.5. Undantaget är 1991/92 då stora volymer statsräntelån förfaller.

Kostnader

Riksgäldskontorets ränteutgifter för de inhemska låneinstrumenten framgår av tabell 4.6. De totala inhemska ränteutgifterna sjönk under verksamhetsåret med 2,6 miljarder kronor jämfört med föregående verksamhetsår. Totalt utbetalades räntor till ett värde av 48,8 miljarder kronor under 1987/88.

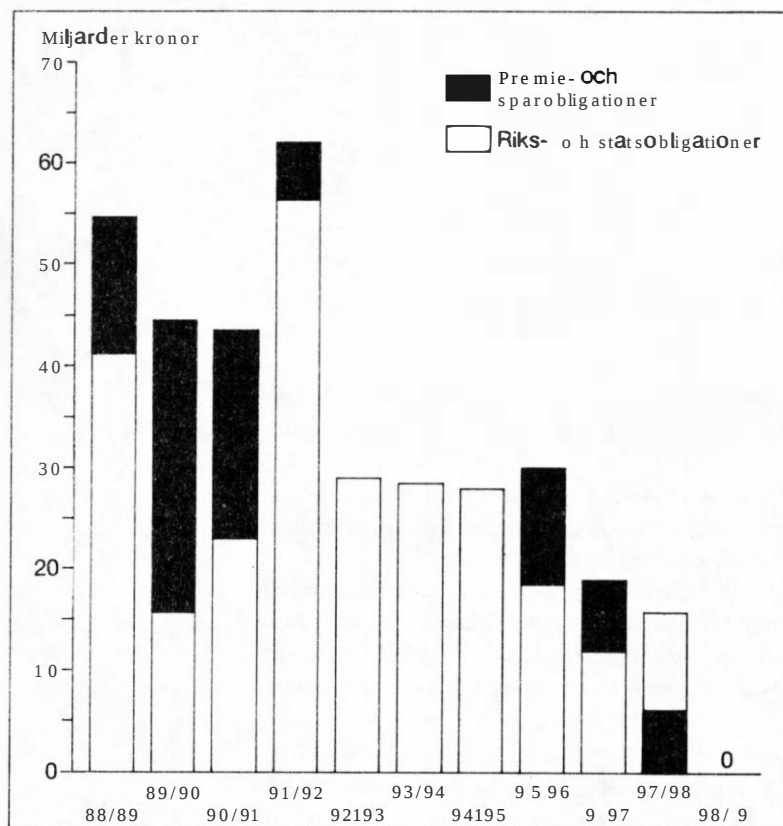
För att få en rättvisande bild av riksgäldskontorets totala låneutgifter måste även hänsyn tas till utbetalda provisioner samt kapitalrabatter. Med dessa inkluderade sjönk de procentuella låneutgifterna för samtliga låneinstrument förutom statsskuldsväxlar under budgetåret, vilket avspeglar den allmänna ränteutvecklingen. De totala låneutgifternas andel av den genomsnittliga lånestocken var under 1987/88 10,0% och sjönk med 0,6 procentenhet jämfört med föregående verksamhetsår.

Av tabell 4.6 framgår även att stora skillnader föreligger i upplåningskostnad för olika låneinstrument. För att få fram en total bild av de statsfinansiella kostnaderna måste dock hänsyn även tas till skatteeffekter.

Skillnaden i upplåningskostnader mellan staten och andra låntagare minskade under verksamhetsåret, vilket framgår av figur 4.6. Vid början av

Figur 4.5 Förfallande obligationslån 1988/89–1998/99 per 1988-06-30.

Redog.
1988/89:3

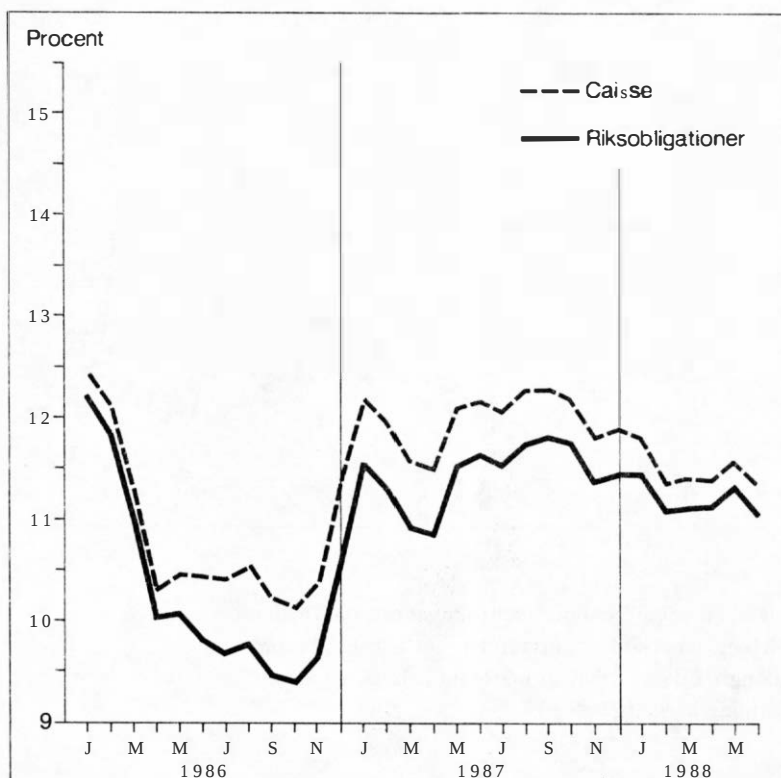
perioden var räntedifferensen mellan femåriga bostadsobligationer och femåriga statspapper drygt 0,5 procentenheter. Vid slutet av juni 1988 hade skillnaden minskat till ca 0,25 procentenheter. Även de relativa kostnaderna för den korta upplåningen följer samma mönster. Genom denna utveckling har räntedifferenserna nått historiskt sett normala relationer.

Tabell 4.6 Ränteutgifter, provisioner, kapitalrabatter samt genomsnittlig lånestock 1987/88.
Miljarder kronor

	Ränte- utgifter	Provi- sioner	Kapital- rabatter (netto)	Summa låne- utgifter	Genom- snittlig lånestock	Summa låneut- gifter som andel av genomsnittlig lånestock. Procent
Obligationer	29,1	0,0	-0,1	29,0	264,2	11,0
Statsskuldsväxlar	6,7	-	-	6,7	73,9	9,1
Premieobligationer	4,5	0,3	-	4,8	54,6	8,8
Sparobligationer	4,4	0,0	-	4,4	35,0	12,6
Allemansspar	2,8	0,2	-	3,0	42,4	7,1
Skattkammarväxlar	1,0	-	-	1,0	13,2	7,6
Övrig inhemsk upplåning	0,3	-	-	0,3	8,8	3,4
Summa inhemska lån	48,8	0,5	-0,1	49,2	492,1	10,0

Figur 4.6 Ränta på caisse-obligationer (Stadshypotekskassan) och riksobligationer med 5-års löptid 1986–1988. Månadsgenomsnitt.

Redog.
1988/89:3

De relativa upplåningskostnaderna styrs av faktorer såsom värdepapperets likviditet och kreditvärdighet. Både likviditeten och kreditvärdigheten i de av riksgäldskontoret emitterade värdepapperen är mycket hög. Riksgäldskontorets upplåningskostnad är alltså lägre än andra emittenters på penning- och obligationsmarknaden.

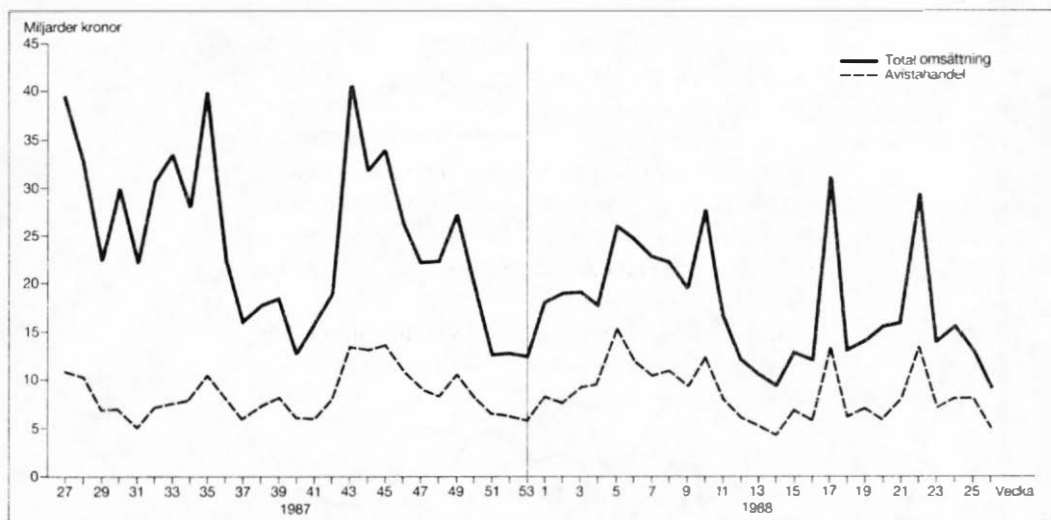
Omsättning

Den genomsnittliga dagsomsättningen av statspapper på penning- och obligationsmarknaden per vecka under verksamhetsåret 1987/88 visas i figur 4.7. Från en mycket hög nivå i början av budgetåret sjönk omsättningen kraftigt under perioden. En orsak till den tidigare mycket höga omsättningen var bl a de kraftiga förändringarna i räntenivån. Detta medförde ett behov för såväl investerare som marknadens makers att omdisponera sina portföljer.

Den tidigare beskrivna förändringen i räntepolitiken under 1987 innebar en stabilare ränteutveckling. Den minskade omsättningen kan vara en konsekvens av detta. Vidare medförde börsnedgången under oktober 1987 betydande förluster för många aktörer, vilket kan ha givit upphov till en mer restriktiv placeringspolitik och därmed en lägre omsättning. Dessutom kan

Figur 4.7 Omsättning på penning- och obligationsmarknaden. Dagsgenomsnitt per vecka under 1987/88. Miljarder kronor.

Redog.
1988/89:3

den beslutade omsättningsskatten på penning- och obligationsmarknaden redan nu ha påverkat vissa långivares köp av statspapper. De investerare som önskar placera medel på längre tid än ett halvår måste nu kalkylera med att en eventuell förtida försäljning är skattebelagd.

Låneförvaltning

Förvaltningen av den inhemska statsskuldens sköts till viss del inom riksgäldskontoret. Emellertid sker huvuddelen av hanteringen hos banker, andra återförsäljare och hos andra företag.

Hanteringskostnaderna för den inhemska statsskulden uppgick budgetåret 1987/88 till närmare 500 miljoner kronor varav huvuddelen avsåg provisioner till banker och andra återförsäljare (se vidare kapitel 8).

Premieobligationer

Låneförvaltningen av premieobligationer omfattar obligationstryck, vinstutbetalning och inlösen.

Vid budgetårets slut fanns drygt 209 miljoner premieobligationer utelöpande i valörerna 10 000 kronor (1986 års första lån), 1 000 kronor (1988 års första lån) samt 200 kronor (övriga lån).

Under budgetåret trycktes 15,5 miljoner premieobligationer hos Tumba bruk i samband med emissionerna.

Avkastningen på premielånen lottas ut i form av vinster. Under 1987/88 ägde 48 vinstdragningar rum under överinseende av statskontoret och Notarius Publicus. Vid dragningarna utlottades 14,6 miljoner vinster till ett värde av 3,9 miljarder kronor. Jämfört med budgetåret 1986/87 är det en viss

minskning. Då utlottades 15,4 miljoner vinster vilket är det högsta antalet någonsin.

Dragningsresultaten publiceras i riksgäldskontorets officiella dragningslistor. Under 1987/88 såldes närmare 1,7 miljoner dragningslistor via kiosker och affärer eller genom utskick till 115 000 prenumeranter.

Under budgetåret utbetalades 13,9 miljoner vinster. Affärsbankerna stod för 55% av utbetalningarna, sparbankerna för 28% och övriga vinstutbetalare för återstående 17%. De utbetalade vinsterna rapporteras via bankgirocentralen (BGC) till DAFA Data AB där de kontrolleras mot ett register över samtliga utlottade vinster som ännu ej preskriberats (detta register omfattar ca 43 miljoner vinster). Felaktiga utbetalningar rapporteras till riksgäldskontoret och vinstutbetalarna för rättelse.

Inlösen av premieobligationer sker förutom i riksgäldskontoret hos riksgäldskontorets återförsäljare, varefter obligationerna skickas till riksbankens sedelförstörringskontor i Tumba för avstämning, förstöring och återvinning av papperet.

Under budgetåret löstes 40,5 miljoner premieobligationer in från 1977 och 1983 års lån samt närmare en miljon obligationer från lån som tidigare förfallit till inlösen. Jämfört med tidigare år ökade inlösenvolymen kraftigt.

Sparobligationer

Låneförvaltningen avseende sparobligationer omfattar obligationstryck, handläggning av äganderättsövergångar i samband med arv m m, växlingar, framtagning av kontrolluppgifter samt inlösen.

Sparobligationer löper med fast ränta som läggs till lånebeloppet. Därutöver utfaller skattefri bonus vid lånets förfallodag samt för vissa lån även vid andra tillfällen. Även bonusen läggs till lånebeloppet vilket gör att inga utbetalningar behöver göras från riksgäldskontoret förrän sparobligationerna löses in. Inlösen kan ske när som helst under löptiden, men sparare går då miste om kommande bonus.

Inlösen kan förutom i riksgäldskontorets kassa ske hos återförsäljarna och rapporteras då på magnetband via BGC till riksgäldskontoret. Utgivning och inlösen av sparobligationer administreras i ett centralt ADB-register hos riksgäldskontoret.

Av tabell 4.7 framgår att inlösenvolymen är betydande. Ca 230 000 sparobligationer till ett värde av 4,3 miljarder kronor löstes in hos de olika

Tabell 4.7 Inlösen av sparobligationer under budgetåret 1987/88.

	Antal i tusental	Inlösenbelopp i milj. kr.
Affärsbanker	100	2 085
Sparbanker	94	1 593
Föreningsbanker	16	298
Posten	15	231
Riksbanken och riksgäldskontoret	5	111
Summa	230	4 318

Redog.
1988/89:3

återförsäljarna 1987/88. Därav hänför sig 160 000 sparobligationer till december 1987–januari 1988 i samband med slutinlösen av Spar 72 och Spar 75. Övriga månader låg antalet i genomsnitt på 7 000 och avsåg förtidsinlösen samt i liten utsträckning försenad inlösen av äldre lån.

Jämfört med de närmast föregående budgetåren minskade antalet inlösta obligationer under 1987/88. Detta beror på att endast två relativt små lån förföll till inlösen under budgetåret.

Vid riksgäldskontoret uppdateras sparobligationsregistret förutom vid inlösen även vid växlingar av obligationer och vid äganderättsförändringar varvid nya obligationer skrivs ut. Under budgetåret skrevs 18 700 nya sparobligationer ut. Därutöver behandlade kontoret närmare 4 000 ärenden avseende förkomna sparobligationer.

I januari 1988 skickades kontrolluppgifter för andra året i följd ut till 1 042 000 sparobligationsinnehavare avseende 1 986 000 utelöpande sparobligationer vid årsskiftet.

Redog.
1988/89:3

Allemanssparandet

Sparande på allemanssparkonto sker som tidigare nämnts via insättning på konto i bank varefter likvid överförs till riksgäldskontoret. Låneförvaltningen avseende allemansspar omfattar kontroll, information och redovisning.

Varje månad kontrolleras samtliga allemansspar- och allemansfondkonton hos DAFA Data AB för riksgäldskontorets räkning. Kontroll görs av att sparandet sker enligt gällande regler.

Upplåning på penning- och obligationsmarknaden

Upplåningen på penning- och obligationsmarknaden är beloppsmässigt betydligt större än upplåningen från hushållen medan antalet långivare är avsevärt mindre. Emellertid är omsättningshastigheten på denna marknad så hög att speciellt stora krav ställs på låneförvaltningen. För detta ändamål har bankerna, riksbanken, riksgäldskontoret m fl beslutat att utveckla ett nytt låneadministrativt system i Penningmarknadscentralens regi. Detta system skall hantera statspapper och bostadsobligationer och planeras att tas i drift kring 1990.

Statsskuldväxlar

Emissioner av statsskuldväxlar och riksobligationer sker som ovan nämnts via anbud från återförsäljarna. Under 1987/88 emitterades 8 003 statsskuldväxlar i valörer på 1–100 miljoner kronor till ett värde av 98,0 miljarder kronor. Under samma tid inlöstes 10 301 statsskuldväxlar till ett värde av 109,2 miljarder kronor.

Obligationer i statsskuldboken

Redog.
1988/89:3

För att underlätta hanteringen av räntelöpande obligationer finns hos riksgäldskontoret sedan länge möjlighet för placerare att skriva in obligationerna i statsskuldboken. All inskrivning i statsskuldboken är avgiftsfri.

Merparten av inskrivningarna i statsskuldboken gäller prioriterade räntelöpande obligationer. Med några få undantag är samtliga utelöpande obligationslån inskrivna i statsskuldboken till praktiskt taget hela sitt utelöpande belopp. Värdet av de inskrivna obligationerna uppgick den 30 juni 1988 till 169,8 miljarder kronor. Under budgetåret 1987/88 utbetalades ränta på dessa inskrivna obligationer med sammanlagt 20,3 miljarder kronor. Över de inskrivna obligationerna var 14 500 certifikat utfärdade till ca 6 000 deponenter.

Under senare år har en allt livligare handel uppstått i de räntelöpande obligationerna. Certifikaten skall då omregistreras. Eftersom handeln är mycket snabb beslöts under verksamhetsåret att ett utbyte av certifikat mot obligationer av riksobligationskaraktär skall påbörjas under sommaren 1988.

Statsskuldbokssystemet utnyttjas också för hanteringen av riksobligationer. Den 30 juni 1988 var drygt 9 000 riksobligationer registrerade till ett värde av 88,3 miljarder kronor. Sammanlagt betalades 9,1 miljarder kronor ut i räntor på riksobligationer under budgetåret.

I begränsad utsträckning tillåts inskrivning även av premie- och sparobligationer i statsskuldboken. Detta gäller framför allt för omyndigas innehav. Antalet utfärdade inskrivnings- och förvaringsbevis uppgick till drygt 22 000 och avsåg inskrivna sparobligationer för 420,7 miljoner kronor och premieobligationer för 19,1 miljoner kronor.

5. Utländsk upplåning

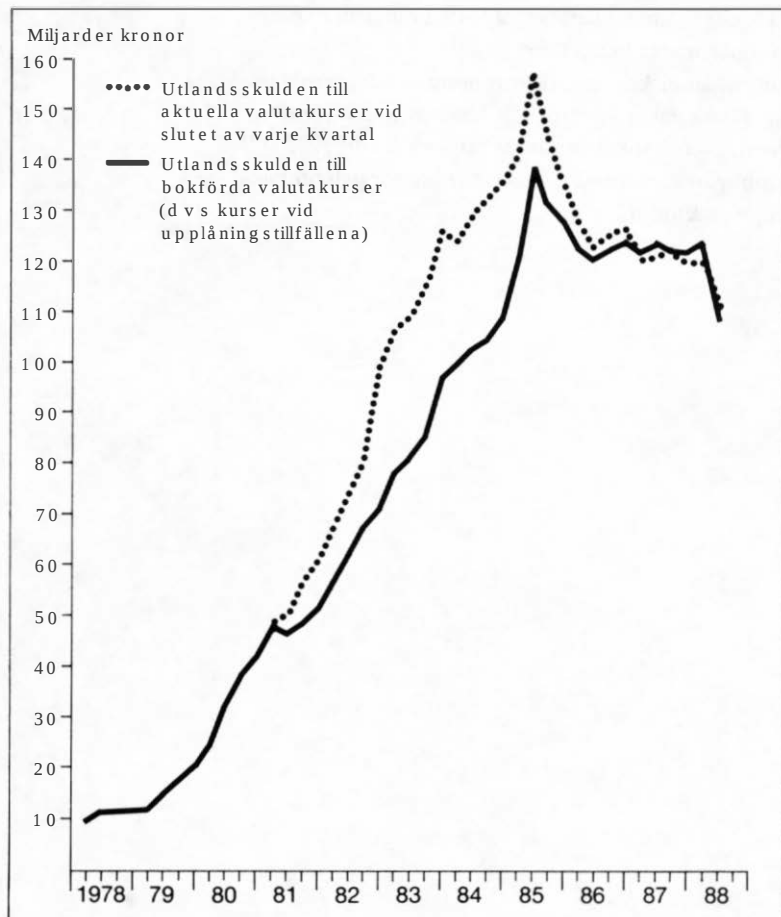
Redog.
1988/89:3

Riksgäldskontorets utlandslåneverksamhet har inriktats på en effektiv skuldförvaltning. Lägre kostnader, minskad riskexponering och god flexibilitet har eftersträfvats. Moderna finansiella instrument som swapavtal, terminskontrakt och optionskontrakt har därför använts. Fortsatt relativt låga räntor och en fördelaktig utveckling av de internationella lånemarknaderna har möjliggjort fortsatt förtidsinlösen och refinansiering till fördelaktiga villkor. Bruttoupplåningen under budgetåret 1987/88 blev i stort sett oförändrad från föregående budgetår medan en tämligen stor nettoåterbetalning av utlandsskulden ägde rum.

Statens utlandsskuld minskar

Statens utlandsskuld var som störst i mitten av 1985, se figur 5.1. Den uppgick då till 156,1 miljarder kronor till då gällande valutakurser. Mätt till

Figur 5.1 Statens utlandsskuld 1978–1988¹. Miljarder kronor.

¹ Inklusive skuldskötselåtgärder.

**Tabell 5.1 Statens brutto- och nettouplåning i utlandet¹.
Miljarder kronor**

Redog.
1988/89:3

	1983	1984	1985	1986	1987	1987/88
Bruttouplåning (inkl. förändring i den kortfristiga skulden)	44,0	42,5	46,1	25,2	13,9	14,2
Återbetalningar	24,5	42,3	34,6	31,8	13,5	27,3
Uppköpta obligationer	0,2	0,1	0,2	1,7	2,4	- 2,6 ²
Nettouplåning ³	19,3	0,1	11,3	-8,3	-2,0	-10,5

¹ Exkl. swapavtal och terminskontrakt.

² Har använts för amortering.

³ Kan skilja sig från riksbankens uppgifter på grund av bokföringskurser m. m.

valutakurserna vid upplåningstillfället, d v s bokförda kurser, var skulden 138,4 miljarder kronor. Differensen däremellan, 17,7 miljarder kronor, var orealiserade valutaförluster.

Under de tre åren sedan juli 1985 har utlandsskulden minskat. Vid utgången av budgetåret 1987/88 uppgick skulden till 110,1 miljarder kronor till aktuella valutakurser och 108,5 miljarder kronor till bokförda kurser. De orealiserade valutaförlusterna har därmed minskat till 1,6 miljarder kronor.

Statens utländska brutto- och nettouplåning framgår av tabell 5.1. Bruttouplåningen var störst 1983–1985. Under dessa år skedde en viss nyupplåning samtidigt som förfallande lån refinansierades. Utöver detta genomfördes en omfattande nyupplåning på goda villkor för att ersätta äldre lån med sämre villkor som kunde förtidsinlösas. Detta program av förtidsinlösen av äldre dyrare lån fortsatte under budgetåren 1986/87 och 1987/88.

Sedan 1984 har staten haft som norm att inte bedriva någon nettouplåning i utlandet och den långsiktiga utvecklingen är att staten nettoåterbetalar på utlandsskulden. Dock kan betydande svängningar ske mellan upplåning och återbetalning för att balansera valutaflöden. Under budgetåret 1987/88 bruttoåterbetalades 27,3 miljarder kronor medan bruttouplåningen på 14,2 miljarder kronor användes till refinansiering och förtidsinlösen av äldre lån.

Den statliga utlandsskulden mätt i svenska kronor ändras inte enbart som en följd av upplåning och återbetalning. Förändrade valutakurser påverkar också värdet av utlandsskulden i svenska kronor.

Om utlandsskulden redovisas till sitt marknadsvärde tas hänsyn till både förändringar i valutakurser och förändringar i ränteläget, som genom priset på obligationerna (skulden består huvudsakligen av obligationslån) påverkar värdet av utlandsskulden. Den statliga utlandsskulden beräknad till sitt marknadsvärde uppgick den 30 juni 1988 till 111,9 miljarder kronor.

Från låntagare till skuldförvaltare

Utvecklingen mot minskad bruttouplåning och viss nettoåterbetalning har medfört att riksgäldskontoret har kunnat öka insatserna för en aktiv förvaltning av den utestående skulden. De uppsatta målen i detta arbete är:

- Skulden skall ge låga totala kostnader.
- Riskexponeringen (valuta-, ränte- och kreditrisker) skall vara låg.

– Flexibilitet att snabbt kunna förändra skuldens storlek eller struktur skall uppnås.

Redog.
1988/89:3

Utöver detta finns en del restriktioner. Återbetalningarna bör t ex vara någorlunda jämnt fördelade över de kommande åren.

De angivna målen kan inte alla uppnås samtidigt. Det största problemet är att förena låga kostnader med liten riskexponering. I syfte att hantera dessa och likartade problem behandlas statens utlandsskuld som en skuldportfölj, som i stor utsträckning kan skötas enligt principer som tillämpas av portföljförvaltare som handhar stora tillgångar, t ex försäkringsbolag och pensionsfonder.

Skuldförvaltarens möjligheter

Under de senaste åren har det utvecklats ett stort antal instrument och tekniker på de internationella marknaderna med vilkas hjälp en skuldförvaltare kan förändra valutasammansättning och räntebindningstid för sin skuldportfölj. Därmed kan också kostnader och riskexponering påverkas kontinuerligt.

Det av riksgäldskontoret hittills mest använda instrumentet är swapavtal. Andra instrument är terminer och optioner.

Skuldsammansättningen förändras givetvis också i samband med nyupplåningen. På den internationella lånemarknaden finns numera ett stort antal nya lånekonstruktioner som tillgodoser olika låntagare- eller långivarprefenser. Riksgäldskontoret knyter t ex ofta förtidsinlösenrätt till nya lån om kostnaden för detta bedöms som rimlig. En mycket vanlig lånekonstruktion numera är att direkt knyta en valutaswap till en nyemission.

Riksgäldskontoret har under de senaste åren försökt utarbeta en strategi för sin portföljförvaltning. Tanken bakom denna strategi är att en långsiktig riskneutral skuldportfölj räknas fram som ett riktvärde. Där kan sedan valutasammansättning och räntebindningstider ges inom definierade intervall. Utifrån analys av historiska data och prognoser över den förväntade utvecklingen för världsekonomin kan sedan aktiva skuldskötselsåtgärder genomföras inom dessa intervall som syftar till en optimering av skuldportföljen. Det innebär att kostnaderna för utlandsskulden kan sänkas samtidigt som en lägre risknivå kan uppnås.

Riksgäldskontoret eftersträvar en låg riskprofil på sin skuldportfölj vad gäller valuta- och ränterisker. Dessutom ställs höga krav på kreditvärdighet på de banker, institutioner och företag som accepteras som motparter vid olika skuldskötselsåtgärder.

Utlandsskuldens valutasammansättning

Utlandsskuldens valutafördelning avgör i vilken utsträckning skulden exponeras för valutakursförändringar. De påverkar i sin tur de slutliga upplåningskostnaderna.

I början på 1980-talet var det inte möjligt att styra skuldens valutafördelning. Det berodde på att det statliga lånebehovet var så stort att valutafördelningen i hög grad blev ett resultat av de olika lånemarknadernas storlek och

tillgänglighet, där dollarmarknaderna dominerade. Möjligheterna till swap-avtal och andra skuldskötselåtgärder för att ändra valutfördelningen var dessutom små.

Redog.
1988/89:3

Dollarskulden kom att som mest utgöra ca 70% av den totala statliga utlandsskulden. När upplåningsbehovet sjönk sammanföll detta med den kraftiga dollaruppgången med en topp på våren 1985. Dollarn bedömdes då som övervärderad och därför beslöt riksgäldskontoret att inte vidta några åtgärder för att minska dollarandelen.

Då dollarandelen i utlandsskulden kom att ligga på en betydligt högre nivå än dollarns andel i valutakursindex, beslöts under verksamhetsåret att söka minska andelen dollarlån. Detta återspeglades sedan i de låneoperationer som genomfördes och vid utgången av budgetåret 1987/88 hade andelen sjunkit till 44%. Detta berodde dock till största delen på fallet i dollarns värde som har medfört en förmånlig utveckling av skulden under de tre senaste åren. Per den 30 juni 1988 hade de tidigare stora orealiserade valutaförlusterna reducerats till 1,6 miljarder kronor.

Tabell 5.2 Utlandsskulden 1988-06-30¹.
Belopp i miljoner

	Belopp i resp. valuta	Aktuellt värde ² , SEK	Andel i procent	Återstående löptid, år ³
Medel- och långfristig skuld⁴				
Varav skuld till fast ränta:				
USD	5 990	37 498	34,1	11,1
CHF	4 640	19 273	17,5	3,3
JPY	266 322	12 557	11,4	6,3
GBP	665	7 145	6,5	13,5
DEM	1 611	5 546	5,0	- 2,8
NLG	615	1 879	1,7	2,6
ECU	264	1 891	1,7	7,8
FRF	1 339	1 369	1,2	7,8
BEC	5 624	926	0,8	0,6
DKK	845	767	0,7	5,5
Total skuld till fast ränta	-	88 851	80,6	7,6
Varav skuld till rörlig ränta:				
USD	569	3 563	3,2	6,2
CHF	-11	-44	0,0	-99,2
JPY	6 270	296	0,3	28,7
GBP	144	1 552	1,4	4,8
DEM	2 275	7 834	7,1	9,6
NLG	100	305	0,3	8,7
SEK	300	300	0,3	5,4
Total skuld till rörlig ränta	-	13 806	12,6	8,5
Kortfristig skuld⁵				
USD	1 188	7 436	6,8	0,4
Totalt	-	110 093	100,0	7,2

¹ Inkl. skuldskötselåtgärder.

² Enligt valutakurser 1988-06-30.

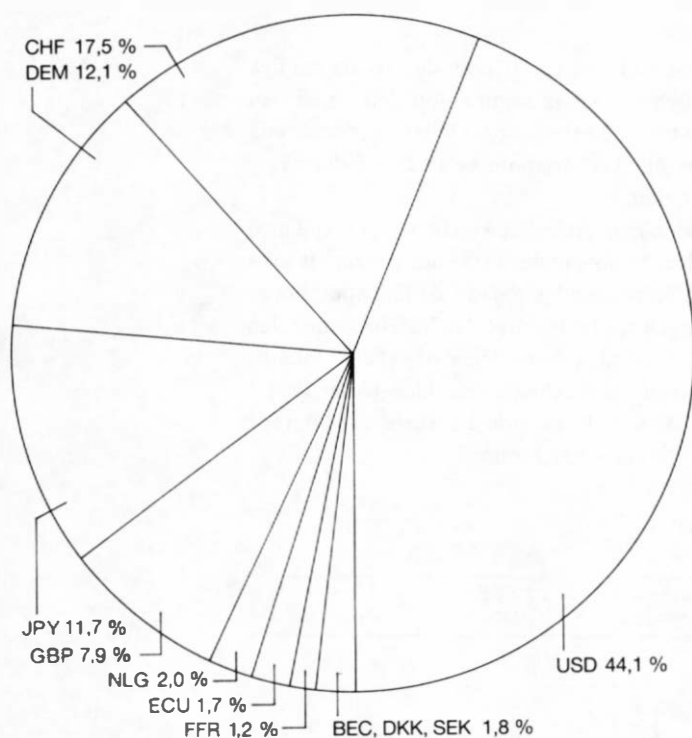
³ Återstående genomsnittlig löptid vägd med skuldens storlek.

⁴ Skuld med en löptid på 360 dagar eller längre.

⁵ Skuld med en löptid på mindre än 360 dagar.

Figur 5.2 Utlandsskuldens valutfördelning 1988-06-30^{1 2}.

Redog.
1988/89:3

¹ Enligt valutakurser 1988-06-30.

² Inklusiva skuldskötselåtgärder.

Dagens högt utvecklade internationella lånemarknader ger goda möjligheter att låna i ett stort antal valutor. Riksgäldskontorets strategi är att diversifiera placeringen av utlandsskuden för att begränsa fluktuationer i skudens värde p g a förändringar i valutakurserna.

Utgångspunkten för detta är riksbankens valutareserv och den valutakorg till vilken den svenska kronan är knuten. Valutareservens fördelning på olika valutor matchas mot utlandsskudens fördelning i motsvarande belopp. Den resterande delen av utlandsskuden matchas mot valutfördelningen i den svenska kronans valutakorg. På detta sätt kan valutafluktuationerna minimeras så länge den svenska kronans värde i förhållande till korgen inte ändras. På sikt eftersträvas att den statliga utlandsskudens valutasammansättning skall närma sig denna fördelning.

I tabell 5.2 visas den statliga utlandsskudens valutfördelning den 30 juni 1988. Valutfördelningen åskådliggörs också i figur 5.2.

Utlandsskudens räntekänslighet

I början av 1980-talet var val mellan lån till fast ränta och lån till rörlig ränta endast möjligt i dollarsektorn. I övriga valutor kunde man enbart låna till fast

ränta. Ränteläget bedömdes då som högt och riksgäldskontoret höll en stor andel av sina dollarlån till rörlig ränta. År 1984 var andelen så hög som 75%. Efter de senaste årens fall i dollarräntorna har den andelen minskats avsevärt.

Utlandsskuldens räntebindningstid tillhör de svåraste skuldskötselproblemen. Av betydelse för besluten är analyser av historiska data och trender samt bedömningar om den framtida ränteutvecklingen och avkastningskurvens utseende. Med hjälp av swapavtal och andra tekniker finns det numera möjligheter att snabbt förändra skuldens räntefördelning.

Olika mått på skuldens räntebindning räknas kontinuerligt fram som ett led i skuldförvaltningen. De vanligaste måtten är duration och volatilitet.

Duration är ett mått på den genomsnittliga återstående löptiden av ett låns nuvärdeberäknade betalningsflöden. Det skiljer sig från lånets löptid på så sätt att det också tar hänsyn till de räntebetalningar och amorteringar som görs under lånets löptid.

Volatiliteten har samband med durationen och visar den procentuella förändringen av skuldens marknadsvärde då det rådande ränteläget förändras med en procentenhet.

Redog.
1988/89:3

Tabell 5.3 Utlandsskuldens räntekänslighet 1988-06-30¹

Valuta	Duration, år ²	Volatilitet ³ %	Volatilitet i SEK, miljoner	Kupongränta ⁴ %
USD	4,58	4,17	2 062	9,96
CHF	4,33	4,13	804	5,35
DEM	-0,59	-0,54	-74	7,24
JPY	5,14	4,86	630	5,98
GBP	5,34	4,82	416	10,34
NLG	2,30	2,17	57	13,37
ECU	6,08	5,61	97	6,82
FRF	5,26	4,81	65	8,54
BEC	0,59	0,55	5	11,60
DKK	4,30	3,91	30	9,97
SEK	0,45	0,41	1	-
Totalt	3,96	3,66	4 093	7,98

¹ Inkl. skuldskötselåtgärder.

² Genomsnittlig återstående löptid av de nuvärdeberäknade betalningsflödena av räntor och kapitaltransaktioner.

³ Den procentuella förändring av skuldens marknadsvärde som sker då räntan ändras med en procentenhet.

⁴ Den genomsnittliga kupongräntan för fastränteskulden.

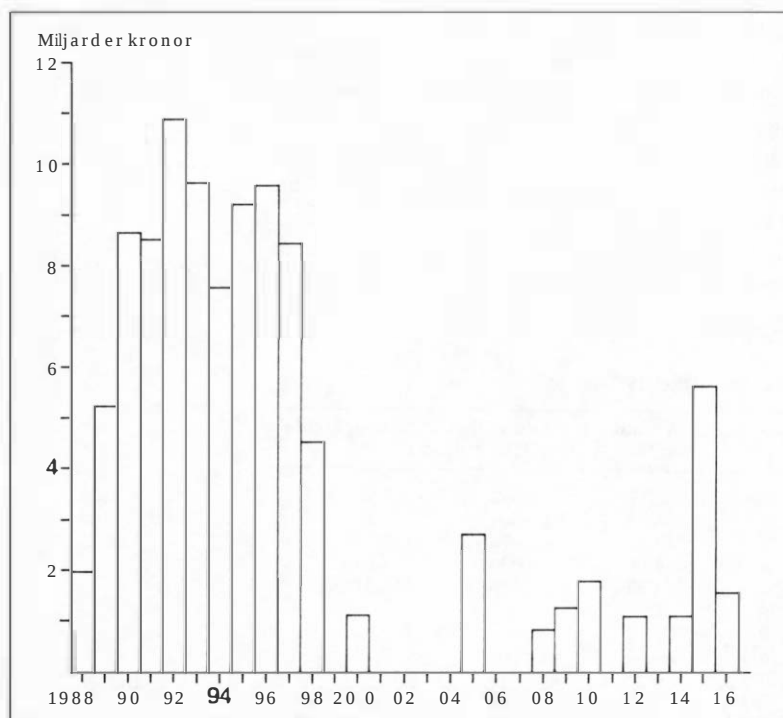
Tabell 5.3 visar durationen och volatiliteten för den statliga utlandsskulden per den 30 juni 1988. Den visar också den genomsnittliga kupongräntan för den fastförräntade utlandsskulden i de olika lånevalutorna. En duration på 3,96 år och en volatilitet på 3,66% för den totala utlandsskulden innebär att det tar ca 4 år innan en förändring av ränteläget helt har slagit igenom på skulden. Om förändringen är en sänkning av ränteläget med en procentenhet så stiger marknadsvärdet på skulden med 3,66% eller ca 4 miljarder kronor.

Utlandsskuldens amorteringsprofil

Redog.
1988/89:3

I skuldskötseln är det av viss betydelse att ha en välbalanserad amorteringsprofil. Det är väsentligt att skulden inte är alltför kortsiktig eller förfaller med stora belopp inom korta tidsperioder. Om så är fallet skulle en refinansiering kunna försvåras och fördras.

Figur 5.3 Beräknade amorteringar på statens medel- och långfristiga utlandsskuld till valutakurser per 1988-06-30¹.

¹ Exklusive swapavtal och terminskontrakt.

I figur 5.3 redovisas amorteringsprofilen för den statliga utlandsskulden per den 30 juni 1988. I figuren finns inte statens kortfristiga skuld medtagen, dvs lån med kortare löptid än ett år. Denna skuld som omsätts kontinuerligt motsvarade 7,4 miljarder kronor till aktuell kurs den 30 juni 1988.

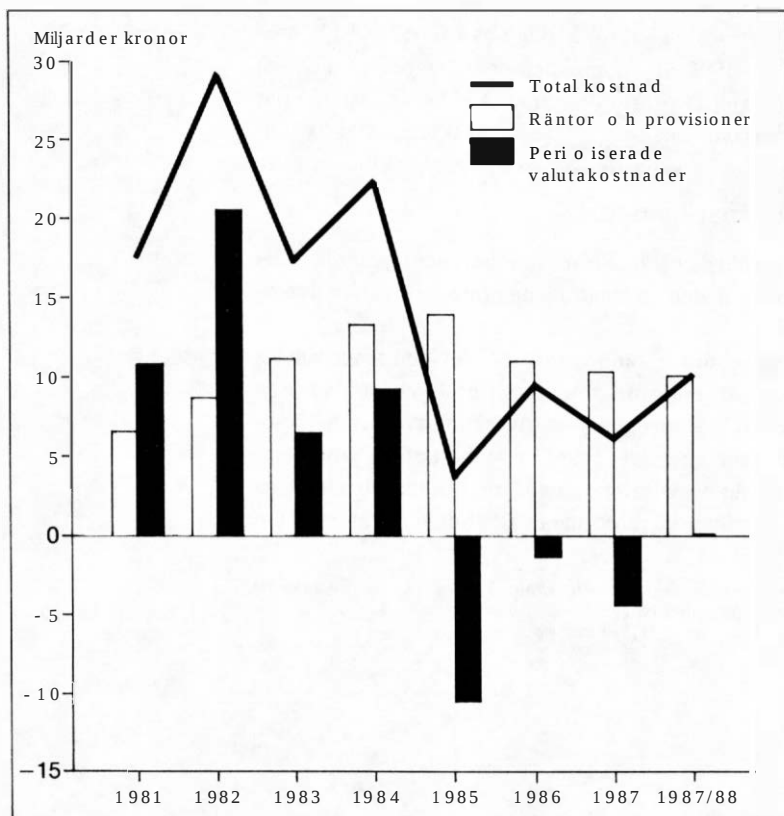
Utlandsskuldens kostnader

Kostnaderna för utlandsskulden består huvudsakligen av räntor och valutadifferenser (positiva eller negativa). Utöver detta tillkommer bankprovisioner och andra mindre utgifter.

Utlandsskuldens räntekostnader är lätta att fastställa. Det är dock svårare att beräkna kostnaderna för utlandsskulden till följd av valutadifferenser. Dessa kostnader kan givetvis fastställas i efterhand då staten återbetalat sin utlandsskuld. Under tiden fram tills dess är det dock mest rättvisande att

Figur 5.4 Utlandsskuldens kostnader 1981–1987/88¹.

Redog.
1988/89:3

¹ Inklusive skuldskötselåtgärder.

Tabell 5.4 Räntor och valutadifferenser på utlandsskulden 1980–1991.
Miljarder kronor

	Utfall									Prognos			
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1987/88	1988	1989	1990	1991
Räntor	2,7	6,5	8,6	10,8	12,9	13,6	10,7	10,1	9,8	8,9	8,6	8,6	8,5
Realiserade valuta- differenser ¹	0,0	1,8	2,6	6,1	11,2	8,0	3,5	0,2	-5,0	-2,2	0,5	1,1	0,3

¹ Valutaförluster (+) resp. valutavinster (-).

redovisa de orealiserade valutadifferenserna för varje verksamhetsår. Detta mått nås genom att man tar förändringen i de orealiserade valutadifferenserna för hela utlandsskulden under det gångna året och drar ifrån de realiserade valutadifferenserna under motsvarande period. Beräkningssättet ger en riktig periodisering av valutadifferenserna även om dessa beräknade kostnader/intäkter inte utgör en verklig utgift/inkomst så länge inte skulden faktiskt återbetalas.

I figur 5.4 redovisas räntekostnader och orealiserade valutadifferenser för den statliga utlandsskulden under åren 1981–1987.

När lån betalas tillbaka så realiseras de valutadifferenser som uppkommit och detta tillsammans med räntekostnaderna och provisionerna belastar statsbudgeten som en utgiftspost. Detta åskådliggörs i tabell 5.4 för åren 1981–1991 där åren 1988–1991 är en prognos som bygger på att den utestående skulden den 30 juni 1988 är oförändrad. Vid beräkningarna har valutakurser och räntesatser använts som gällde vid verksamhetsårets slut.

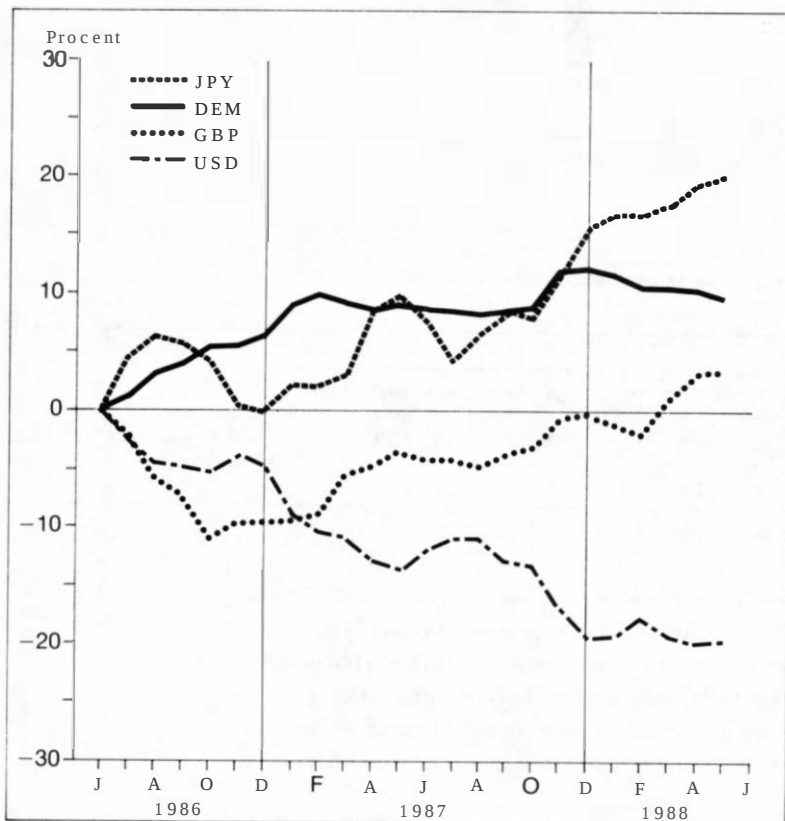
Redog.
1988/89:3

De internationella lånemarknaderna

Som en bakgrund till riksgäldskontorets transaktioner, som beskrivs i det följande, ges en beskrivning av den internationella ränte- och valuta-utvecklingen.

Efter en viss återhämtning under sommaren 1987 blev den amerikanska dollarn under hösten utsatt för ett kraftigt deprecieringstryck, se figur 5.5. Den utlösande faktorn var en oväntat ogynnsam utveckling av den amerikanska handelsbalansen. Efterhand blev det också uppenbart att de amerikanska myndigheterna hellre såg en ytterligare nedgång i dollarkursen än en ytterligare uppgång i de amerikanska räntorna. Först efter ännu ett brant fall

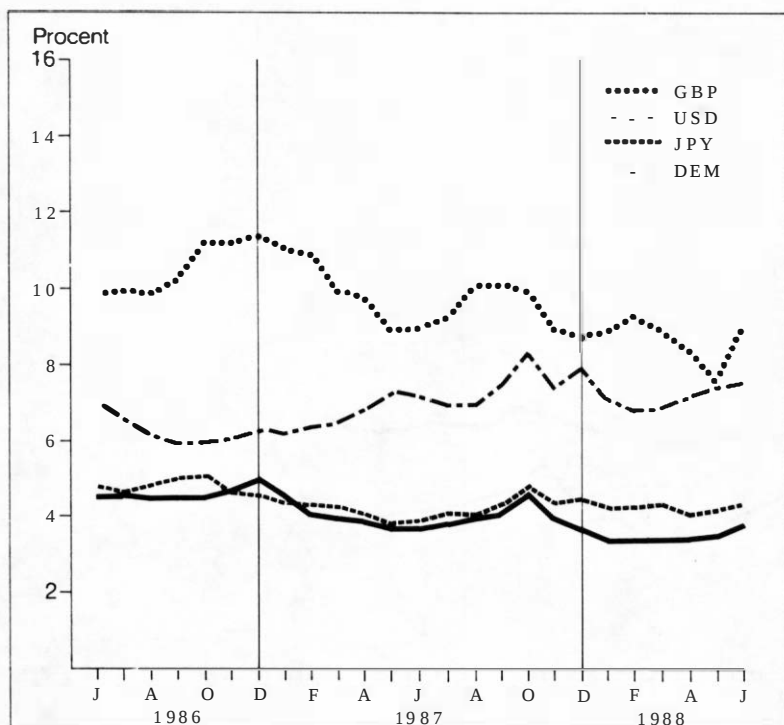
Figur 5.5 Effektiv kursutveckling för några valutor 1986–1988. Procentuella avvikelser från i juni 1986 rådande nivåer.

Källa: International Monetary Fund.

Figur 5.6 Tremånaders LIBOR¹ för några lånevalutor 1986–1988. Procent.

Redog.
1988/89:3

¹ LIBOR: London InterBank Offered Rate. De Londonbaserade bankernas korta ränta för upplåning sinsemellan.

Källa: OECD.

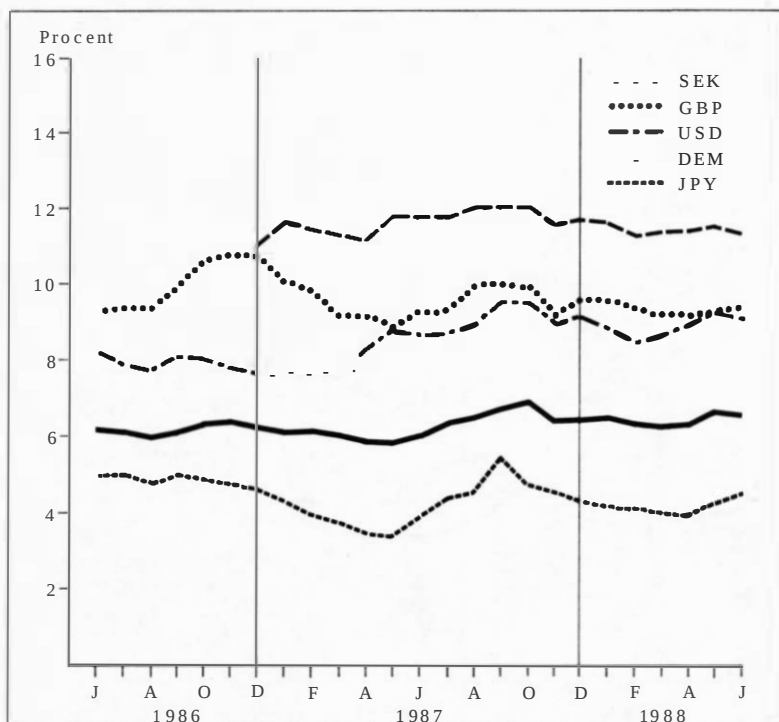
i dollarkursen under senare delen av 1987 kom centralbankerna att med omfattande och samordnade interventioner tydligt markera sin vilja att stabilisera dollarkursen. Dollarkursen steg därefter påtagligt under sommaren 1988. Detta var ett resultat av en oväntat kraftig förbättring av den amerikanska handelsbalansen.

Med en stabilare utveckling av dollarkursen under början av 1988 kom kursutvecklingen för det brittiska pundet och den japanska yenen gentemot den tyska marken i fokus. Den starka tillväxten i den japanska ekonomin såväl i absoluta tal som relativt utvecklingen i Västtyskland följdes under vintern och våren 1988 av en kraftig appreciering av yenen mot den tyska marken. Den brittiska regeringen försökte länge förhindra att pundkursen överskred nivån tre tyska mark. Efterhand blev det emellertid tydligt att denna linje kunde äventyra den brittiska regeringens mål beträffande prisstegringstakten. I mars 1988 tilläts pundet söka sig en högre nivå gentemot den tyska marken, därtill stimulerad av det relativt omvärlden höga ränteläget i Storbritannien.

Kraftigt stigande priser på många viktiga råvaror och en allt större oro för en allmän uppgång i den internationella prisstegringstakten bidrog till att ge den internationella ränteutvecklingen en klart uppåtriktad profil under

Figur 5.7 Ränta på långfristiga statsobligationer 1986–1988. Procent.

Redog.
1988/89:3

Källa: OECD.

sommaren och hösten 1987, se figurerna 5.6 och 5.7. Denna utveckling mot ett allt högre ränteläge bröts i och med de spektakulära kursfallen på världens aktiebörser i oktober 1987. Kursfallen åtföljdes av en mer pessimistisk syn på den internationella konjunkturutvecklingen, och de internationella räntorna visade en nedåtgående tendens under återstoden av 1987 och början av 1988. Under våren 1988 kom det emellertid allt fler uppgifter som tydde på en fortsatt stark tillväxt och en uppdragning av prisstegringstakten i OECD-området. Med en successiv åtstramning av penningpolitiken i bl a USA, Västtyskland och Storbritannien blev den internationella ränteutvecklingen återigen klart uppåtriktad under våren och sommaren 1988.

Skuldskötseln budgetåret 1987/88

Under budgetåret 1987/88 skedde en neddragning av den kortfristiga upplåningen, så som redovisas i nästa avsnitt. Den långfristiga upplåningen bestod av 13 lån om totalt 16,5 miljarder kronor, vilket var i stort sett samma volym som under föregående budgetår. Det under året flitigast använda skuldskötselinstrumentet har varit swapavtal. Utöver detta har även termins- och optionskontrakt använts under budgetåret.

Tabell 5.5 Genomförda transaktioner under budgetåret 1987/88.

Redog.
1988/89:3

Typ av transaktion	Antal
<i>Nya långfristiga lån</i>	13
<i>Swapavtal</i>	
ränteswaps	48
valutaswaps	44
Upplösta swapavtal genom kontantbetalning	11
<i>Optioner</i>	
utfärdade:	
swaptioner	4
valutaoptioner	2
köpta	
valutaoptioner	3
<i>Terminskontrakt</i>	
valutaterminer	12
rënteterminer	10
<i>Uppköpstillfällen av egna obligationer</i>	9

Nya obligationslån

På den internationella obligationsmarknaden (the Eurobondmarket) arrangerades nio lån, samtliga till fast ränta. Till sju av dessa lån kopplades swapavtal så att skulden istället placerades till rörlig ränta med ränteomsättning var sjätte månad. Av dessa lån var ett i tyska mark och sex i amerikanska dollar. De övriga två eurolånen behölls till fast ränta, ett i dollar och ett i brittiska pund. Två lån arrangerades på den schweiziska inhemska marknaden till fast ränta och långa löptider. Till dessa två lån kopplades möjligheter till förtidsinlösen. I Japan arrangerades två mindre lån till fast ränta. Dessa två lån var privatplaceringar och har också möjligheter till förtidsinlösen. Samtliga genomförda lån redovisas i bilaga 2.

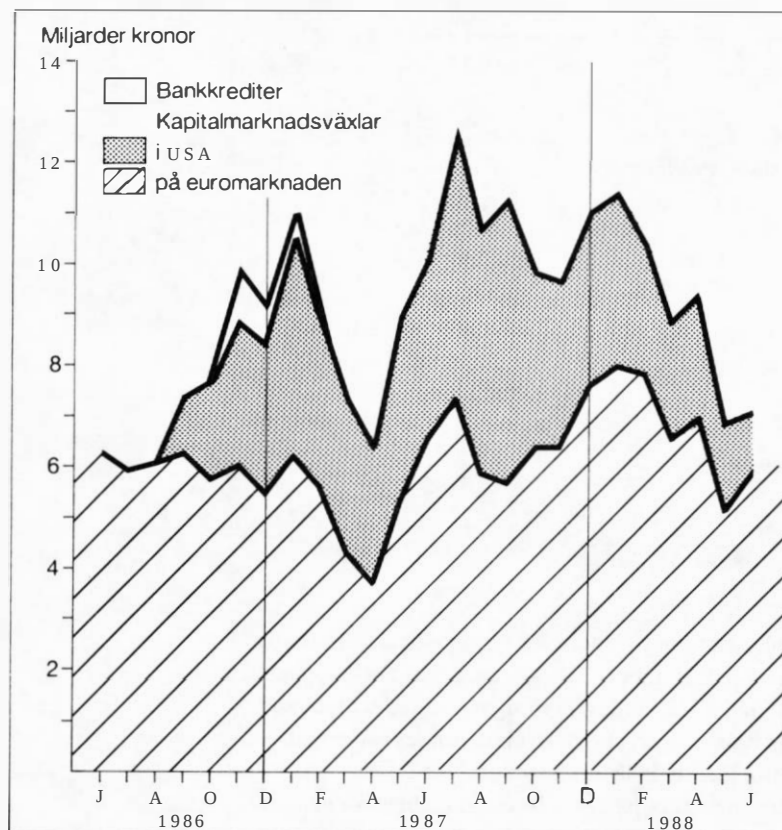
Metoden att låna till fast ränta och sedan genom swapavtal omvandla skulden till rörlig ränta, ofta i en annan valuta, har visat sig ge betydligt lägre upplåningskostnad än att direkt emittera lån till rörlig ränta. Detta beror på att olika låntagare har olika komparativa fördelar på olika lånemarknader. Den svenska staten har en komparativ fördel som fasträntelåntagare. Att sedan byta skuld med en emittent som har en komparativ fördel som låntagare till rörlig ränta ger upphov till fördelaktiga lån för båda parter.

Den kortfristiga upplåningen

I syfte att snabbt kunna förändra utlandsskuldens storlek driver riksgäldskontoret program för kortfristig upplåning i dollar på de europeiska och amerikanska penningmarknaderna. Löptiderna för de olika transaktionerna varierar mellan några veckor och ett år. Den genomsnittliga löptiden för den kortfristiga upplåningen den 30 juni 1988 var drygt fem månader vilket är något längre löptid än vad som varit fallet under tidigare år.

Som komplement till den kortfristiga upplåningen har riksgäldskontoret

Redog.
1988/89:3

¹ Utestående belopp i slutet av resp. månad enligt bokförda kurser.

även möjlighet att utnyttja kontrakterade bankkrediter som hålls i reserv. Detta har dock inte skett under budgetåret 1987/88. Under senare år har den kortfristiga skulden uppgått till drygt fem procent av statens utlandsskuld. I figur 5.8 visas den utestående volymen på de två korta programmen under de senaste två budgetåren. Den 30 juni 1988 var 6,2 miljarder kronor utestående på det europeiska programmet och 1,2 miljarder kronor på programmet i USA. Detta motsvarar sju procent av statens utlandsskuld.

Sedan i februari 1988 har det tidigare öppna anbudsförfarandet vid emissioner av kapitalmarknadsväxlar på euromarknaden ersatts med ett system med fem internationella banker som agerar som försäljningsagenter. Dessa står i daglig telefonkontakt med riksgäldskontoret och erhåller då försäljningsdirektiv.

Ett liknande system med tre försäljningsagenter har använts på den amerikanska marknaden sedan september 1986. Sedan september 1987 kvarstår dock bara två agenter på det amerikanska programmet sedan en av investeringsbankerna upphört med hanteringen av kortfristiga värdepapper. Sammanlagt på de båda marknaderna genomförs för riksgäldskontorets

räkning ca 400 transaktioner under ett år.

Redog.
1988/89:3

Övergången till system med agenter eller "dealers" är i enlighet med marknadsutvecklingen och bidrar till att göra den kortfristiga upplåningen mera lätthanterlig med bibehållen flexibilitet och kostnadseffektivitet. Den svenska statens upplåningskostnad på de kortfristiga programmen vid budgetårets slut var LIBOR (London InterBank Offered Rate) minus 0,30–0,35 procentenheter. Nästan ingen annan låntagare på den europeiska penningmarknaden uppnår en lägre kostnad.

Nya swapavtal

Swapavtal har varit det viktigaste instrumentet i kontorets skuldförvaltning under verksamhetsåret. Fram till den 30 juni 1988 hade 162 swapavtal genomförts varav inte mindre än 92 under det gångna budgetåret. Av dessa var 11 direkt knutna till nya lån (se bilaga 2). Av 92 genomförda swaps är 48 ränteswaps och 44 valutaswaps.

Dessa nya swaps har i de flesta fall gjorts i syfte att uppnå de långsiktiga målen för utlandsskulden med avseende på valutasammansättning och räntebindningstid. Swaps har också använts för mera kortsiktiga förändringar av utlandsskulden. När en valuta bedöms som starkt övervärderad eller när räntedifferensen mellan två valutor ansetts klart avvika från normalläget, har skulden förändrats på marginalen. När sedan ett mer normalt valuta- eller ränteläge åter etablerats har det varit möjligt att med en omvänd swap gå tillbaka till den gamla exponeringen och låsa in en vinst. Nedan redovisas kortfattat några exempel på swaps som genomförts under året.

Intressanta valutaswaps har gjorts bl a mellan tyska mark och japanska yen. Under en period på våren 1988 var skillnaden mellan de korta och de långa räntorna i yen mycket liten jämfört med motsvarande skillnad i mark. Kontoret genomförde då valutaswaps i båda riktningarna till lika stora belopp men på olika löptider. Detta ger en räntedifferens till riksgäldskontorets fördel på ca 1,2 procentenheter under två år utan att förändra valutaexponeringen.

Under hösten 1987 genomfördes ett antal ränteswaps i japanska yen då kontoret mottog en fast ränta på i genomsnitt 6%. Under våren 1988 har dessa positioner reverserats genom ränteswaps i andra riktningen så att kontoret betalar en fast ränta. Detta skedde dock till lägre räntenivåer än de som rådde under hösten 1987. Kontoret betalar i genomsnitt en ränta på 5,4% och har därmed låst in en räntevinst på ca 0,6 procentenheter i närmare 10 år framöver.

Liknande transaktioner genomfördes i brittiska pund under andra halvåret 1987. Tre ränteswaps ingicks där kontoret mottog en fast ränta på ca 10,5% i genomsnitt. Efter börsfallet i oktober då ränteläget sänktes kunde dessa positioner reverseras. Detta resulterade i en vinst för riksgäldskontoret på ca 21 miljoner kronor.

Intressanta är också de swaps som är direkt knutna till nya lån som tagits upp under året bl a i japanska yen och kanadensiska dollar. Riksgäldskontoret önskade inte öka sin skuld i dessa två valutor utan de användes som emissionsvalutor. Därefter omvandlades skulden till amerikanska dollar. På

detta sätt erhöles en upplåningskostnad på sex månaders LIBOR minus 0,5 procentenheter i genomsnitt för denna skuld.

Redog.
1988/89:3

Terminer och optioner

Ett terminskontrakt innebär att säljare och köpare kommer överens om villkoren för en transaktion vid en tidpunkt innan denna transaktion skall äga rum. På så sätt undviks osäkerheten om vad marknadsvillkoren kommer att vara vid transaktionstillfället.

Riksgäldskontoret har under budgetåret ingått tolv valutaterminskontrakt med sex månaders löptid. Detta innebär att avtal ingåtts om att sex månader senare utväxla i förväg överenskomna valutor. Beloppens storlek bestäms av den sk terminskursen. Dessa kontrakt har ingåtts i två utländska valutor, ej i svenska kronor. Skälet bakom transaktionerna har varit att kontoret önskat upprätthålla en viss andel av olika valutor i skuldportföljen utan att behöva låna mer i dessa valutor. Den 30 juni 1988 fanns sju av dessa kontrakt kvar.

Kontoret har också ingått tio ränteterminskontrakt, sk forward rate agreements, med startdatum om sex månader och med sex månaders löptid. Detta innebär att kontoret vid startdatum lånar till en i förväg överenskommen sex månaders ränta. Denna ränta sätts på så sätt att skillnaden mellan sex- och tolv månadersräntan läggs till tolv månadersräntan. Detta gjordes i tyska mark om totalt 1,1 miljarder DEM när de tyska räntorna hade fallit till en mycket låg nivå i syfte att låsa in denna låga ränta.

En option fungerar på samma sätt som ett terminskontrakt med den skillnaden att köparen har rättigheten men ej skyldigheten att genomföra transaktionen till de i förväg överenskomna villkoren. För denna rätt betalar köparen en premie till den som utfärdat optionen.

Riksgäldskontoret utfärdade under det gångna verksamhetsåret fyra swaptioner, sk swaptions, som ger köparen rätten men ej skyldigheten att ingå ett swapavtal till i förväg fastställda villkor med kontoret. Två av dessa är optioner på att ingå ränteswaps i brittiska pund om totalt 100 miljoner GBP, en är option på att ingå en ränteswap i tyska mark på 100 miljoner DEM och en är option på att ingå en ränteswap i amerikanska dollar på 100 miljoner USD. Möjligheterna att utnyttja de utfärdade optionerna löpte ut under augusti och september 1988.

Riksgäldskontoret genomförde i juni 1988 även transaktioner i valutaoptioner mellan amerikanska dollar och tyska mark. Skälet för detta var att skydda sig mot en uppgång i dollarkursen. Detta gjordes i en kombination som kallas "forward range" och som innebär att kontoret utfärdade två säljoptioner USD/DEM på 100 miljoner USD till en kurs något under dagskursen och köpte två köpoptioner USD/DEM på 100 miljoner USD till en kurs något över dagskursen. När sedan dollarkursen steg köptes de två utfärdade optionerna tillbaka till en mycket låg kostnad och de båda köpoptionerna såldes med en stor vinst. Efter detta köptes en ny köpoption USD/DEM på 175 miljoner USD till en kurs något över den nya högre dagskursen som ett skydd mot ytterligare förstärkning av dollarkursen. Denna option fanns kvar vid budgetårets slut.

Förtidsinlösen av äldre lån

Redog.
1988/89:3

Riksgäldskontoret har i låneförhandlingar alltid då det bedömts som värdefullt försökt inkludera en rätt till förtidsinlösen för låntagaren. Under senare år har ränteläget på de flesta marknader sjunkit och utestående fasträntelån har framstått som jämförelsevis dyra. Vidare har för lån till rörlig ränta i dollar marginalen i relation till basräntan LIBOR förbättrats för låntagarna. Mot denna bakgrund har kontoret under flera år genomfört ett stort förtidsinlösenprogram. Detta program har även fortsatt under budgetåret 1987/88. I amerikanska dollar har två lån till rörlig ränta om 2,250 miljoner USD förtidsinlösts. Två lån utgivna i Japan om 40,000 miljoner JPY och ett lån utgivet i Schweiz om 100 miljoner CHF, alla till fast ränta, har också förtidsinlösts under det gångna året.

Uppköp av egna obligationer

Riksgäldskontoret bevakar marknaden för egna obligationer och gör ibland uppköp när det bedöms som lönsamt. Under budgetåret 1987/88 har fyra uppköp gjorts på lån i amerikanska dollar och fem uppköp på lån i tyska mark. Totalt under året har obligationer för 27 miljoner USD och 73 miljoner DEM köpts upp. Per den 30 juni 1988 fanns i riksgäldskontorets ägo uppköpta, men för amortering eller inlösen ännu ej använda, obligationer till ett värde av 1,4 miljarder kronor.

Bankkrediter i reserv

Om den kortfristiga upplåningen av någon anledning inte skulle fungera eller om statens upplåningsbehov snabbt skulle bli mycket stort har riksgäldskontoret möjligheter att använda redan kontrakterade bankkrediter. För detta kreditlöfte betalar kontoret en mindre avgift till de i krediterna deltagande bankerna.

Den 30 juni 1988 uppgick denna kreditreserv till 3,8 miljarder USD. Förutom några mindre krediter bestod kreditreserven av en bankkredit om 2 miljarder USD och en kredit om 1,4 miljarder USD. Dessa krediter löper enligt nu gällande avtal till 1994 resp 1995.

Fortsatt högsta kreditvärdighet

De amerikanska kreditvärderingsinstituten Standard & Poor's och Moody's har betygsatt Sverige som låntagare i tio år. Liksom tidigare har svenska statens lån åsatts högsta värderingen AAA/Aaa.

6. Kreditgivning

Redog.
1988/89:3

Kreditgivning utanför statsbudgeten

Låntagare och kreditformer

Sedan budgetåret 1985/86 lånar riksgäldskontoret ut medel till vissa affärsverk utanför statsbudgeten. Riksdagen gav nämligen 1985 statens järnvägar (SJ) och luftfartsverket nya finansieringsföresättningar. Dessa innebar bl a att de båda verken fick rätt att låna medel hos kontoret för både investeringar och rörelsekapitalbehov. Kreditgivningen skulle ske inom av riksdagen fastställda ramar och beträffande investeringarna enbart omfatta sådana där full förräntning kunde påräknas. Sjöfartsverket har senare getts samma rätt att låna såväl till investeringar, fr o m budgetåret 1986/87, som till rörelsekapital, fr o m budgetåret 1987/88. Vidare har vägverket getts rätt att låna till investeringar avseende utbyggnad av E6 i Bohuslän.

Riksgäldskontoret erbjuder både kortfristig och långfristig utlåning. Den kortfristiga utlåningen är av två slag, nämligen löpande kredit och kredit med fast löptid.

Den löpande krediten är en rörlig kredit inom en överenskommen ram. Ränta debiteras kvartalsvis och utgör genomsnittet av emissionsräntan på 180 dagars statsskuldsväxlar emitterade under kvartalet. Därtill utgår en avgift knuten till kreditramen för att täcka kontorets administrativa kostnader. Kredit med fast löptid innebär antingen kredit på 180 eller 360 dagar. Ränta utgår efter marknadsräntan på 180 resp 360 dagars statsskuldsväxlar. Därtill kommer avgift för administrationskostnader. Ränta och avgift dras ifrån vid utbetalningen. Lånet återbetalas i sin helhet på förfallodagen.

Den långfristiga utlåningen består av lån med löptider på 2–25 år. Räntan kan bindas på två, 2,5 år eller på tre månader (rullande tre-månaders ränta). För de båda första räntebindningsmöjligheterna utgår räntan efter marknadsräntan på statsobligationer med motsvarande löptid. Vid rullande tre-månadersränta utgår räntan efter marknadsräntan på statsskuldsväxlar med tre månaders kvarstående löptid. Räntan och avgiften debiteras kvartalsvis i efterskott. Vid 2,5 och fem års räntebindning sker räntedebitering årsvis i efterskott.

När det gäller kreditvolymen har hittills inte kredit till fast löptid utnyttjats. Utlåningen vid utgången av budgetåret 1987/88 framgår av tabell 6.1. Som framgår av tabellen är SJ den största låntagaren både vad gäller kortfristig och långfristig utlåning.

Tabell 6.1 Kreditgivning till vissa affärsverk 1988-06-30.
Miljoner kronor

Låntagare	Kortfristig utlåning	Långfristig utlåning	Total utlåning
Statens järnvägar	1 563	1 830	3 393
Luftfartsverket	—	230	230
Sjöfartsverket	—	28	28
Vägverket	—	94	94
Summa	1 563	2 182	3 745

Utvärdering av verksamheten

Redog.
1988/89:3

Hösten 1987 gjordes en utvärdering av kreditgivningen. Utvärderingen visade att verksamheten fungerat bra. En analys av kostnaderna för alternativa upplåningsmöjligheter för de berörda affärsverken ledde till slutsatsen att upplåning hos riksgäldskontoret är billigare än både egen upplåning och upplåning hos bank. Sambanden mellan utlåningen och kontorets upplåning uppmärksammades också. Därvid noterades att de senaste årens sjunkande budgetunderskott har medfört att statens lånebehov nu är så lågt att utrymme finns för denna verksamhet.

Verksamheten budgetåret 1987/88

Den kortfristiga utlåningen ökade under budgetåret 1987/88 med 666,6 miljoner kronor och den långfristiga med 1 080,0 miljoner kronor d v s sammanlagt 1 746,6 miljoner kronor. Den långfristiga utlåningen ökade med sju lån samt med utlåningen till vägverket. Inga långfristiga lån har ännu förfallit.

Kreditgivningen bedrivs som s k uppdragsverksamhet, vilket innebär att verksamhetens kostnader skall täckas av dess intäkter. Totalt har de personella resursinsatserna uppgått till en person under de båda senaste budgetåren. Nedanstående tabell visar kostnaderna uppdelade på personal-kostnader, utvecklingskostnader och övriga kostnader samt intäkter och vinst. Intäkterna utgörs helt och hållet av de ovan beskrivna avgifterna.

	1986/87	1987/88
Personalkostnader	200 000	240 000
Datorbearbetningar	10 000	50 000
Konsulter	36 369	94 710
Övrigt	115 000	210 880
Summa kostnader	361 369	595 590
Intäkter	1 915 265	5 166 494
Vinst	1 553 896	4 570 904

Under budgetåret 1987/88 har ett antal beslut fattats som berör kreditgivningen. Affärsverket FFV och statens vattenfallsverk har getts nya finansieringsförutsättningar med rätt att låna medel hos riksgäldskontoret både för rörelsekapitalbehov och investeringar. Riksdagen har också beslutat att centrala studiestödsnämnden från den 1 januari 1989 skall ges lånerätt hos riksgäldskontoret för finansiering av studiemedel. Dessa beslut medför att utlåningen kommer att öka kraftigt nästa budgetår.

Kreditgivning inom statsbudgeten

Rörliga krediter

Riksdagen har uppdragit åt riksgäldskontoret att stå till tjänst med s k rörliga krediter åt vissa statliga myndigheter, företag och affärsdrivande verk. De rörliga krediterna skall användas som rörelsekapital och kan närmast liknas vid de checkräkningskrediter privata företag har hos bankerna.

Den totala ramen för rörliga krediter utgjorde den 30 juni 1988 ca 9

Tabell 6.2 Disponerad rörlig kredit vid slutet av budgetåren 1986/87–1987/88.
Miljoner kronor

Redog.
1988/89:3

Myndigheter m. fl.	Av riksdagen beviljad högsta kredit 1988-06-30	Utnyttjad kredit den 30 juni	
		1987	1988
Televerket, rundradioverksamheten	80,0	65,0	69,2
Affärsverket FFV	300,0	43,0	–
Riksförsäkringsverket	100,0	100,0	100,0
Statens jordbruksnämnd			
– Prisregleringar på jordbruksområdet	60,0	–	18,0
– Säsongsässig lagring av jordbruksprodukter	50,0	97,2	45,5
Skogsstyrelsen	65,0	27,3	–
Sveriges Exportråd	15,0	10,0	–
Statliga myndigheter med uppdragsverksamhet	360,0	39,3	47,4
Regeringen	5 350,0	1 813,5	1 917,1
Övriga	2 945,7	–	–
Summa	9 325,7	2 195,3	2 197,3

miljarder kronor, se tabell 6.2. I takt med att affärsverken har getts nya kreditmöjligheter genom antingen egen upplåning eller upplåning utanför statsbudgeten hos riksgäldskontoret upphör deras rörliga krediter.

På utestående kreditbelopp erläggs ränta efter en räntesats som fullmäktige bestämmer med hänsyn till förhållandena på den allmänna kreditmarknaden. Denna räntesats har under hela budgetåret 1987/88 varit 12,75%.

Riksgäldskontorets ränteintäkter för utnyttjad rörlig kredit uppgick under budgetåret till 229 miljoner kronor. Den utestående fordran utgjorde 2,2 miljarder kronor den 30 juni 1988.

För statliga myndigheter med s k uppdragsverksamhet har riksdagen medgivit en ram på totalt 360 miljoner kronor för rörliga krediter. Inom denna ram har regeringen ställt 359,1 miljoner kronor till ett antal myndigheters förfogande.

7. Garantigivning

Redog.
1988/89:3

Enligt lagen om riksgäldskontoret är en av kontorets uppgifter att ikläda staten garantier. För fullgörandet av garantiåtagandet får riksgäldskontoret ta upp lån.

Riksgäldskontoret har i enlighet med riksdagens beslut utfärdat i huvudsak två typer av garantier, nämligen grundfondsförbindelser och kreditgarantier.

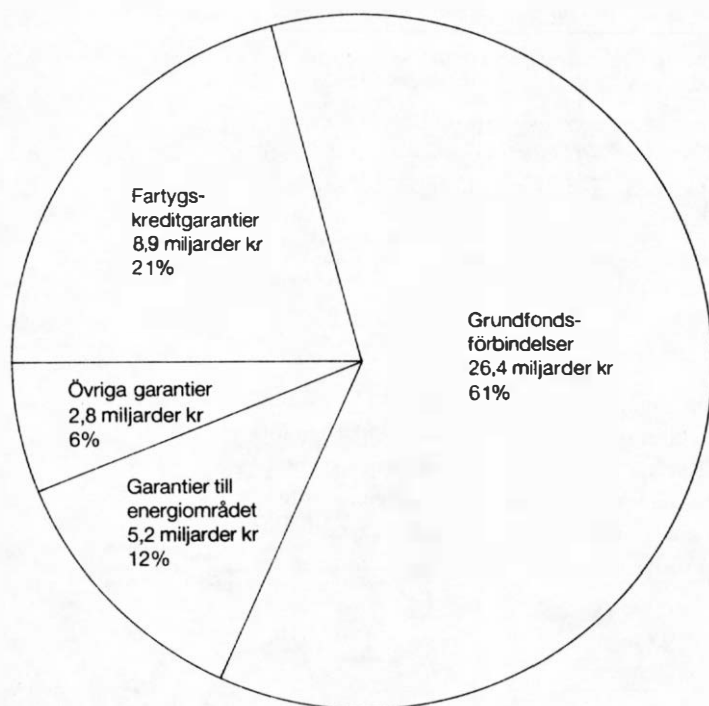
Grundfondsförbindelser har utfärdats till svenska kreditinstitut samt Värdepapperscentralen och Penningmarknadscentralen. Dessa garantier ligger som botten säkerhet för mottagarnas förbindelser och stärker därmed deras kreditvärdighet.

Kreditgarantier är till skillnad från grundfondsförbindelserna kopplade till en viss kredit. De är i princip ett statligt borgensåtagande såsom för egen skuld, s k proprieborgen. Dessa har av staten använts som ett näringspolitiskt medel för att stödja viss verksamhet eller vissa företag.

Riksgäldskontorets garantiåtagande

Under årens lopp har åtskilliga myndigheter bemyndigats att utfärda statliga kreditgarantier för en mängd olika ändamål. Riksgäldskontoret är dock beloppsmässigt den dominerande garantimyndigheten och i princip den enda statliga myndighet som utfärdar garantier för utlandslån. Det som i övrigt utmärker riksgäldskontorets garantigivning är att varje åtagande normalt rör stora belopp samt att många av projekten är riskfyllda.

Figur 7.1 Riksgäldskontorets garantiåtagande 1988-06-30.

Riksgäldskontorets totala garantiåtagande, inklusive grundfondsförbindelserna, uppgick per den 30 juni 1988 till 43,3 miljarder kronor.

Redog.
1988/89:3

Som framgår av figur 7.1 utgör grundfondsförbindelser den största kategorin garantier utställda av riksgäldskontoret.

De av riksgäldskontoret utfärdade kreditgarantierna som totalt uppgår till 16,9 miljarder kronor kan delas upp i tre huvudområden: kreditgarantier för att stödja svensk varvsnäring (s k fartygskreditgarantier), kreditgarantier för att stödja energiprojekt samt övriga kreditgarantier. Av det totala kreditgarantiåtagandet avsåg vid slutet av verksamhetsåret ca 85% lån i utländsk valuta. Per den 30 juni 1988 uppgick utestående garantiåtagande inom dessa områden till, omräknat till svenska kronor, 8,9 miljarder, 5,2 miljarder resp 2,8 miljarder kronor.

Kreditgarantier ställs normalt ut som säkerhet till företag vilkas kreditvärdighet behöver förstärkas. Därför finns det risk att staten drabbas av förluster om låntagaren inte kan uppfylla sina förpliktelser. Under senare år har exempelvis stora utbetalningar skett i samband med konkurser och rekonstruktioner inom varvs- och rederinäringarna.

Riksgäldskontoret infriade under budgetåret 1987/88 garantier om totalt 228 miljoner kronor. Samtidigt kunde emellertid 167 miljoner kronor krävas tillbaka av garantitagarna, se tabell 7.1.

Tabell 7.1 Statens garantiåtagande 1978/79–1987/88.
Miljoner kronor

Budgetår	Totala utestående statliga garantibelopp per 06-30	Riksgäldskontoret			
		Utestående garantibelopp per 06-30	Infriade garantibelopp	Återbetalning av infriade garantibelopp	Erhållna garantiavgifter
1978/79	51 300	27 700	1	0	20
1979/80	56 300	29 300	21	0	28
1980/81	63 700	32 200	132	30	52
1981/82	70 500	38 100	437	216	63
1982/83	82 600	45 400	369	130	63
1983/84	95 000	54 000	535	139	60
1984/85	96 000	51 700	1 958	68	175
1985/86	93 000	44 077	1 318	56	170
1986/87	103 800	45 866	467	464	130
1987/88	¹	43 347	228	167	145

¹ Denna uppgift föreligger ej ännu.

För de flesta kreditgarantierna utgår en avgift på 0,25%–1% av det garanterade beloppet. Avgiften debiteras per budgetår. Under 1987/88 inflöt till riksgäldskontoret garantiavgifter uppgående till ca 145 miljoner kronor.

Under budgetåret 1987/88 inbetalades i garantiavgifter och genom återkrav totalt 312 miljoner kronor, medan utgifterna uppgick till 228 miljoner kronor, vilket resulterade i ett positivt netto på 84 miljoner kronor.

Principer vid garantigivningen

Redog.
1988/89:3

Utlåning till ett företag säkerställd med en statlig kreditgaranti innebär samma kreditrisk som en utlåning direkt till staten. Därför bör prissättningen på det garanterade lånet i stort sett överensstämma med vad staten själv skulle behöva betala för motsvarande lån på samma marknad. Om prisbildningen skiljer sig för mycket kan detta påverka statens egen upplåning och på sikt fördyra denna.

Med hänsyn till statens egen utlandsupplåning är en riktig räntesättning viktig vid garanterad upplåning utomlands. På de internationella kreditmarknaderna prissätts nämligen de garanterade lånen så gott som uteslutande med beaktande av garantin från svenska staten. Om ett sådant lån utan egentligt skäl skulle bli dyrare än en motsvarande upplåning med svenska staten själv som låntagare, kan detta ge fel signaler om Sveriges kreditvärdighet.

Vidare kan det visa sig att riksgäldskontoret självt för svenska statens räkning vid samma tidpunkt hade planerat att ta upp ett lån på samma marknad. I dessa fall gäller att svenska staten har företräde. Av ovan nämnda skäl förekommer ett nära samarbete mellan riksgäldskontoret och de företag som erhåller kreditgarantier.

Dessutom avgör riksgäldskontoret från fall till fall om det ur andra synpunkter är lämpligt med en viss utlandsupplåning. Som exempel kan företaget som sådant bedömas vara alltför svagt för att det lämpligen skall uppträda tillsammans med svenska staten på vissa marknader.

Förutom att påverka prissättningen på de garanterade lånen ser riksgäldskontoret som sin primära roll att på bästa sätt bevaka statens rätt och minimera statens risk både vid utformningen av garantivillkoren och under garantiernas löptid. Däremot tar riksgäldskontoret inte några näringspolitiska hänsyn i sin garantigivning. Denna prövning görs i stället av riksdagen och regeringen samt, såvitt avser fartygskreditgarantierna, i viss mån av statens industriverk och den till verket knutna nämnden för fartygsfinansiering.

Med nuvarande ordning gör riksgäldskontoret inte riskanalysen av låntagaren och det projekt som skall garanteras. Beträffande fartygskreditgarantierna görs denna av statens industriverk, som efter ansökan kan lämna

Tabell 7.2 Kreditgarantier till varv och fartygsbeställare.
Miljoner kronor

Budgetår	Utestående garantibelopp per 06-30	Infriade garanti- belopp	Återbetalning av infriade garantibelopp	Erhållna garanti- avgifter
1978/79	12 700	2	0	19
1979/80	13 100	21	0	28
1980/81	15 000	132	30	52
1981/82	17 100	437	216	63
1982/83	24 300	365	130	63
1983/84	24 900	535	139	25
1984/85	22 200	1 958	68	126
1985/86	15 271	1 318	56	112
1986/87	11 995	464	464	72
1987/88	8 910	228	167	48

Tabell 7.3 Garantier till övriga sektorer. Miljoner kronor

Redog.
1988/89:3

Budgetår	Utestående garantibelopp för energiområdet per 06-30	Utestående garantibelopp för övriga områden per 06-30	Erhållna garanti- avgifter
1978/79	875	14 125	1
1979/80	1 035	15 165	0
1980/81	1 285	15 915	0
1981/82	1 850	19 150	0
1982/83	3 570	17 530	0
1983/84	5 875	23 225	35
1984/85	6 360	23 140	49
1985/86	6 587	22 219	58
1986/87	6 498	27 373	58
1987/88	5 227	29 210 ¹	97

¹ Varav grundfonder 26 440 milj. kr.

utfästelse om att kreditgaranti kommer att utfärdas av riksgäldskontoret mot viss säkerhet och på de villkor som riksgäldskontoret då bestämmer. I övriga fall beslutar regeringen att kreditgaranti för ett visst projekt skall utfärdas.

Som inledningsvis nämnts anser riksgäldskontoret att kreditgarantierna in dubio är ett statligt borgensåtagande såsom för egen skuld, s k *proprieborgen*. På de internationella kreditmarknaderna är det mer eller mindre kutym att kreditgarantier ger minst samma säkerhet som en *proprieborgen*. Om kreditgarantierna på dessa marknader skulle utformas som en enkel borgen, innebärande att statens ansvar endast är subsidiärt och därför inte kan utkrävas förrän långivarna visat att gäldenären är oförmögen att återbetala lånet, skulle detta innebära en fördyrad upplåning eller kunna omöjliggöra en viss typ av angelägen upplåning.

Att kreditgarantierna anses vara *proprieborgensförbindelser* innebär att de allmänna regler i svensk rätt som gäller för *proprieborgen* även gäller för dessa garantier. Således gäller att kreditgarantin är avhängig av lånefordringen och att riksgäldskontoret automatiskt får en regressfordran mot låntagaren i de fall kontoret måste infria sitt garantiansvar.

Å andra sidan har kontoret som princip att inte utfärda kreditgarantier som innebär ett större åtagande än en svensk *proprieborgen*. På de utländska marknaderna är det mycket vanligt med kreditgarantier av typ "on-demand garantier" eller garantier där garantigivaren går in som "primary obligor" tillsammans med låntagaren. Detta innebär att riksgäldskontoret i dessa fall skulle kunna vara förpliktat att infria sitt åtagande trots att det inte därefter automatiskt kan rikta regresskrav mot låntagaren. Detta strider mot en av kontorets principer, nämligen att regresskrav alltid skall riktas mot låntagaren så fort kontoret gjort en utbetalning under sitt garantiåtagande.

Om riksgäldskontoret blir nödsakat att infria ett garantiåtagande får kontoret således omedelbart en regressfordran mot låntagaren. Räntan på regressfordringen bestäms så att den motsvarar den dröjsmålsränta som är angiven i låneavtalet. Vid lån i utländsk valuta krävs låntagaren i samma valuta som riksgäldskontoret har utbetalat.

Om låntagaren inte kan betala sin fordran till riksgäldskontoret kan

ärendet endast avslutas genom att kontoret beslutar om avskrivning, antar ett ackordsförslag eller, i princip begränsat till privatpersoner, efterger fordringen. En avskrivning föregås dock normalt av konkurs eller ett misslyckat utmätningsförsök. Ackord medges endast under förutsättning att detta alternativ bedöms innebära en mindre förlust än konkurs och, vid underhandsackord, att övriga borgenärer som ackordet angår godkänner detta.

Redog.
1988/89:3

Fartygskreditgarantier

För att underlätta svenska varvs möjligheter att delta i den internationella konkurrensen om fartygsorder infördes 1963 systemet med fartygskreditgarantier. Tanken var att svenska varv skulle kunna erbjuda fartygsbeställare samma kreditvillkor som utländska varv.

En förutsättning för varvens kreditgivning var att de kunde låna upp motsvarande belopp i banker. Genom fartygskreditgarantierna har staten medverkat till sådan upplåning genom att säkerställa bankerna med kreditgarantier. Statens säkerheter har till största delen bestått av varvens fordringar på fartygsbeställare och pantsäkerheter i de beställda fartygen. År 1977 infördes som en alternativ finansieringsform möjligheten för fartygsbeställare vid svenskt varv att ta upp statsgaranterat lån för att användas till kontantbetalning till varvet. Varvet har i dessa fall som motprestation gått i borgen för beställarens ansvar gentemot riksgäldskontoret.

Falkenbergs Varv AB

Falkenbergs Varv AB försattes den 28 oktober 1987 på egen begäran i konkurs. Vid tidpunkten för konkursutbrottet var varvets nybygge 186, en bil- och tågfarja för räkning Polish Ocean Lines, ej färdigställt.

Riksgäldskontoret hade lämnat kreditgaranti för varvets fartygsbyggnadslån avseende nybygget. Det statsgaranterade lånet uppgick till ca 150 miljoner kronor. Fartygsbyggets värde i befintligt skick vid konkursutbrottet uppskattades till ca 50 miljoner kronor.

I syfte att färdigställa bygget i konkursboets regi och fullfölja leveransen till den polska beställaren, beslöt riksgäldskontoret i november 1987 att lämna kreditgaranti för lån på högst 57 miljoner kronor till konkursboet.

Leverans av fartyget ägde rum i april 1988, varvid det statsgaranterade lånet till konkursboet återbetalades. Riksgäldskontorets förlust till följd av kreditgarantin för varvets fartygsbyggnadslån kan nu uppskattas till ca 70 miljoner kronor.

Beslutet att färdigställa nybygget innebar således att riksgäldskontorets förlust i konkursen kunde minskas från ca 100 miljoner kronor till ca 70 miljoner kronor.

Zenit Shipping AB och Uddevalla Shipping AB

Redog.
1988/89:3

I november 1985 beslöt fullmäktige att för Zenit Shipping AB och Uddevalla Shipping AB överta betalningsansvaret för statsgaranterade lån upp till 1 700 miljoner kronor för vardera bolaget. Detta beslut gjorde det möjligt för bolagen att fortsätta att avveckla sina fartygsengagemang i ordnade former. Rambeloppen beräknades motsvara den högsta totala förlustrisken vid avveckling under rimlig tid.

Som nämndes i föregående års verksamhetsberättelse avvecklade Zenit under budgetåret 1986/87 huvuddelen av sitt återstående engagemang, varefter det kvarstående engagemanget i huvudsak består av två gastankfartyg byggda vid Kockums Varv. För dessa fartyg har Zenit i juni 1988 tecknat ett avtal om försäljning till ett konsortium för exploatering av naturgas i Nigeria. Avtalet, som innebär att fartygen skall levereras senast vid utgången av år 1990, innehåller emellertid ett förbehåll om att köparen har rätt att frånträda köpet om det aktuella gasutvinningsprojektet inte genomförs.

Under budgetåret 1987/88 gjorde riksgäldskontoret för Zenits vidkommande inte några utbetalningar inom ramen 1 700 miljoner kronor. Under tidigare budgetår utbetalades 972 miljoner kronor till Zenit inom denna ram.

Uddevalla Shipping sålde under budgetåret 1987/88 fem fartyg och hade per den 30 juni 1988 kvar 15 fartygsengagemang. Hittills har riksgäldskontoret betalt ut 223 miljoner kronor inom ramen på 1 700 miljoner kronor.

Under november–december 1988 planerar Uddevalla Shipping att genomföra en börsintroduktion och en refinansiering av bolaget. I samband med börsintroduktionen kommer en nyemission till allmänheten att genomföras. Efter genomförd emission kommer Zenit –som för närvarande äger 100% av aktierna i Uddevalla Shipping – att äga endast en mindre del av aktierna. Förslaget till börsintroduktion och refinansiering innefattar också att riksgäldskontoret inte skall göra några ytterligare utbetalningar till Uddevalla Shipping inom den ovan angivna ramen för att täcka förluster vid avveckling av fartygsengagemang. Zenit har tidigare åtagit sig gentemot riksgäldskontoret att lämna företrädesrätt till överskott i bolagets egna kapital i den mån det överstiger bolagets aktiekapital, 100 miljoner kronor. Om Zenit beslutar att senare sälja sin återstående aktiepost i Uddevalla Shipping, har riksgäldskontoret därför möjlighet att ur denna försäljningslikvid erhålla kompensation för vad riksgäldskontoret redan har betalat ut till Uddevalla Shipping.

Energisektorn

De största garantitagarna inom energisektorn var Forsmarks Kraftgrupp AB samt dotterbolag till Svenska Petroleum Exploration AB.

Riksdagen har ställt en garantiram om 8 000 miljoner kronor för verksamhet som är av väsentlig betydelse för den långsiktiga svenska försörjningen med olja, naturgas eller kol. Inom denna ram och för detta syfte kan riksgäldskontoret utfärda garantier för såväl svenska som utländska företags lån för finansiering av utvinning, transport eller lagring av olja, naturgas eller kol. Garanti kan också ges till svenska företags ekonomiska åtaganden i samband med prospekterings- och utvinningsverksamhet utom-

lands. Per den 30 juni 1988 uppgick detta garantiåtagande till 1 401 miljoner kronor.

Redog.
1988/89:3

Garantiåtagandet för Forsmarks Kraftgrupp AB uppgick per den 30 juni 1988 till 3 527 miljoner kronor.

Övrigt

Slutligen kan nämnas att Sveriges åtaganden gentemot vissa internationella organisationer bl a fullgörs genom att riksgäldskontoret utfärdar skuld- och garantiförbindelser i avvaktan på att bidragen rekvideras för användning i organens verksamhet. De organisationer som riksgäldskontoret utfärdat garantiförbindelser till är Internationella utvecklingsfonden, Interamerikanska utvecklingsbanken, Asiatiska utvecklingsbanken, Afrikanska utvecklingsfonden, Afrikanska utvecklingsbanken, Internationella jordbruksutvecklingsfonden och Världsbankens särskilda fond för Afrika söder om Sahara. Skuld- och garantiförbindelserna uppgick per den 30 juni 1988 till 3 717 miljoner kronor. Dessa skuldförbindelser räknas emellertid inte in i riksgäldskontorets garantiåtagande.

8. Utgiftsredovisning och bokslut

Redog.
1988/89:3

Allmänt

Kostnaderna för riksgäldskontorets verksamhet kan indelas i två kategorier, egentliga verksamhetskostnader och finansiella kostnader. Sammantaget kan dessa poster sägas utgöra skuldförvaltningens resultat. De egentliga verksamhetskostnaderna utgörs till största delen av provisioner och förvaltningskostnader. Dessa finansieras främst från skilda anslag. De finansiella kostnaderna redovisas på anslaget räntor på statsskulden.

Redovisningen gentemot statsbudgeten avser emellertid inte kostnader utan utgifter. Därför görs i det följande en periodisering av ränteutgifterna för att få fram de olika budgetårens räntekostnader. I ett särskilt avsnitt redovisas verksamhetskostnaderna och slutligen redovisas riksgäldskontorets bokslut. Vad gäller bokslutet kan följande kommentarer göras.

Riksgäldskontorets bokslut är upprättat enligt 13 § i den statliga bokföringsförordningen. Det omfattar balansräkning, anslagsredovisning och ekonomisk verksamhetsredovisning.

Balansräkningen redovisar i sammandrag kontorets tillgångar, skulder och kapital. Anslagsredovisningen omfattar kontorets redovisning mot statsbudgetens utgiftsanslag och inkomsttitlar. Den ekonomiska verksamhetsredovisningen utgör en sammanställning över samtliga från anslag och andra finansieringskällor tillförda medel samt en redovisning av deras användning.

Statsskuldens ränteutgifter m m

Redovisningsprinciper

Ränteutgifterna för statsskulden, realiserade valutadifferenser, utgifter för provisioner, m m redovisas i statsbudgeten under ett särskilt utgiftsanslag benämnt Räntor på statsskulden, m m.

Riksgäldskontorets redovisning gentemot statsbudgeten sker i huvudsak enligt den särskilda utgiftsprincipen. En ränteutgift redovisas i sin helhet vid förfallotidpunkten oavsett om utgiften avser en kostnad hänförlig till också annan redovisningsperiod än den inom vilken utgiften skedde.

På samma sätt förhåller det sig med redovisningen av valutadifferenser, dvs valutaförluster eller valutavinster, som uppkommer i samband med återbetalning av utlandslån. De utländska lånen redovisas nämligen i bokföringen till de värden de hade i svenska kronor när de togs upp. Det ursprungliga värdet bibehålls tills lånet betalas tillbaka. Om värdet i svenska kronor vid återbetalningen avviker från det bokförda värdet belastas eller gottgörs skillnaden statsbudgeten som valutaförlust respektive valutavinst.

Varken ränteutgifter eller realiserade valutadifferenser periodiseras således i kostnadshänseende i riksgäldskontorets redovisning. För att även belysa hur räntorna m m fördelat sig efter en sådan periodisering har en sammanställning gjorts i tabellerna 8.1 och 8.2.

Tabell 8.1 Ränteutgifter för statsskulden m. m. 1983/84–1987/88. Redovisade belopp.
Miljarder kronor

Redog.
1988/89:3

	1983/84	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88
Ränteutgifter för inhemsk statsskuld	39,9	45,7	49,0	51,4	48,8
Ränteutgifter för utländsk statsskuld	12,2	14,0	12,5	10,0	9,8
Valutadifferenser (netto)	7,6	14,5	4,2	1,6	-5,0
Provisioner	0,8	1,1	1,2	0,8	0,7
Övrigt (inkomsträntor m. m.)	-0,1	-0,1	-0,4	0,0	-0,9
Totalt	60,4	75,2	66,5	63,8	53,4

Tabell 8.2 Räntekostnader för statsskulden m. m. Periodiserade belopp.
Miljarder kronor

	1983/84	1984/85	1985/86	1986/87	1987/88
Räntekostnader för inhemsk statsskuld	39,6	46,6	52,7	50,6	48,9
Räntekostnader för utländsk statsskuld	12,1	13,7	11,4	10,4	9,6
Valutadifferenser (netto)	3,1	7,1	-12,1	-4,9	-1,0
Övrigt	0,7	1,0	0,8	0,8	-0,2
Totalt	55,5	68,4	52,8	56,9	57,3

Anm. Provisioner, inkomsträntor m. m. under posten "övrigt" har ej periodiserats.

Minskade kostnader för statsskulden

Utvecklingen under de senaste budgetåren har inneburit att utgifterna för statsskulden minskat, både vad gäller räntebetalningar och redovisade valutadifferenser. De totala utgifterna för statsskulden sjönk med 10,4 miljarder kronor under budgetåret 1987/88 till 53,4 miljarder kronor. Från att ha uppgått till ca 23% av de totala statsutgifterna budgetåret 1984/85 minskade andelen för ränteutgifter m m till ca 16% budgetåret 1987/88.

Den ojämförligt största utgiftsposten är räntebetalningarna. Dessa minskade under 1987/88 med 2,8 miljarder kronor till 58,6 miljarder kronor, varav de inhemska ränteutgifterna svarade för 2,6 resp 48,8 miljarder kronor.

Den stora totala förbättringen under 1987/88 berodde dock i hög grad på utvecklingen av de realiserade valutadifferenserna. För 1987/88 redovisades en valutavinst (netto) till ett belopp av 5,0 miljarder kronor i motsats till under tidigare budgetår då i stället vissa år stora valutaförluster uppkom.

Periodiserade utgifter

En jämförelse mellan periodiserade och icke periodiserade ränteutgifter visar en relativt god överensstämmelse för de utländska ränteutgifterna. Detta är också fallet för de inhemska lånen med undantag för budgetåret

1985/86 då de periodiserade ränteutgifterna är 3,7 miljarder kronor större än de redovisade utgifterna. En av orsakerna härtill är att delar av under tidigare budgetår bokförda ränteutgifter för statsskuldväxlar med 540 och 720 dagars löptider periodiserats till 1985/86. En annan orsak är att under 1985/86 emitterades en stor volym riksobligationer med faktisk första ränteutgift under 1986/87, men vid periodisering blir en stor del av räntekostnaden hänförlig till budgetåret 1985/86.

De största periodiseringseffekterna svarar emellertid valutadifferenserna för. Detta hänger samman med att förändringar av valutakurserna – värde- och kostnadsmässigt – påverkar hela utlandsskulden, medan de redovisningsmässigt endast påverkar valutadifferenserna på de lån som återbetalats under ett budgetår. Förändringar av valutakurserna får därmed ett snabbare genomslag på de periodiserade än på de redovisade valutadifferenserna. Så t ex medförde den relativt höga dollarandelen i skulden och dollarkursens fall från mitten av 1985 stora periodiserade valutavinster under budgetåret 1985/86. Mot statsbudgeten nettoredovisades dock valutaförlust på grund av omfattande återbetalningar av äldre dollarlån med lågt bokfört värde.

Redog.
1988/89:3

Verksamhetsutgifter

Riksgäldskontorets verksamhet bedrivs i samverkan med ett stort antal finansinstitut inom och utom landet. Dessa får ersättning från kontoret, framför allt i form av provisionersättning för producerade tjänster. För att redovisa de totala utgifterna för kontorets verksamhet bör hänsyn även tas till sådana ersättningar.

Vad gäller provisioner och kreditavgifter är det svårt att dra en klar gräns mellan vad som bör ses som utgifter för vissa avgränsade tjänster och vad som i stället bör ses som utgifter för det lånade kapitalet. I den redovisning av verksamhetsutgifter som följer är emellertid på samma sätt som tidigare år alla provisioner och kreditavgifter inräknade i verksamhetsutgifterna.

Riksgäldskontorets verksamhet finansieras i huvudsak genom följande anslag:

– Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader

På anslaget redovisas bl a utgifter för löner, resor, lokaler, expenser, utbildning, information, bibliotek och automatisk databehandling. På inkomstsidan redovisas försäljning av magnetband med premievinstresultat.

– Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m m

På anslaget redovisas utgifter för obligationspapper, värdepapperstryck, reklam, annonser, prospekt, konsulter, vinstkontrollsystem, vinstutbetalningsblanketter, m m.

– Riksgäldskontoret: Kostnader för framtagandet av kontrolluppgifter m m

Från anslaget finansieras bl a utgifter för registrering av äldre lån, system och programmering, datorutrustning, extra personal samt utskick av kontrolluppgifter. Reservationsanslaget är avslutat detta budgetår.

– Räntor på statsskulden m m (delvis)

På anslaget redovisas bl a provisioner till banker m fl som medverkar vid försäljning och inlösen av obligationer, inlösen av kuponger och premieobligationsvinster samt förmedling av allemansspar. Där redovisas även utgifter för börsnotering av obligationer samt inkomster och utgifter för premielårens dragningslistor.

Redog.
1988/89:3

– Sparfrämjande åtgärder (delvis)

Från anslaget Sparfrämjande åtgärder har spardelegationen ställt medel till förfogande för information, reklam och konsultuppdrag för allemanssparandet (avser både allemansspar och allemansfond).

Riksgäldskontoret har som tidigare framgått under budgetåret bedrivit uppdragsverksamhet med kreditgivning till vissa affärsdrivande verk. Utgifter och inkomster för denna verksamhet har redovisats under kapitel 6, kreditgivning.

Den inhemska upplåningen och låneförvaltningen svarar för den största delen av verksamhetsutgifterna. Emellertid uppgår de inhemska upplånings- och förvaltningsutgifterna enbart till 59% av totalen. Detta kan jämföras med att de inhemska lånen svarar för ca 82% av statsskulden.

Tabell 8.3 Verksamhetsutgifter under budgetåret 1987/88 fördelade på anslag och verksamhetsgrenar.
Miljoner kronor

Anslag m. m.	Upplåning inom landet	Förvaltning av inhemska lån	Uppl. utom landet samt förvaltn. av utländska lån	Utlåning	Garanti-verksamhet	Gemensamma kostnader: ledning, adm., lokaler m. m.	Summa
Förvaltningskostnader	4,1	10,8	5,2		1,6	28,5	50,2 ¹
Vissa kostnader vid emission av statslån m. m.							
<i>Upplåning inom landet</i>							
Obligationssapper och värdepapperstryck	4,7						4,7
Reklam m. m.	9,7						9,7
<i>Upplåning utom landet</i>			12,4				12,4
Kostnader för framtagande av kontrolluppgifter		1,5					1,5
Delar av anslaget räntor på statsskulden							
Försäljningsprovisioner	260,0		261,5				521,5
Kreditavgifter			10,3				10,3
Inlösenprovisioner		192,1	20,8				212,9
Börsnotering av obligationslån		4,5	2,9				7,4
Dragningslistor på premielån (netto)		1,3					1,3
Avgiftsfinansierad verksamhet				0,6			0,6
Summa för samtliga anslag m. m.	278,5	210,2	313,1	0,6	1,6	28,5	832,5
Delar av anslaget Sparfrämjande åtgärder							
Info. om Allemanssparandet	7,9						7,9

¹ Därav löner 29,9 milj. kr.

Tabell 8.4 Verksamhetsutgifterna under budgetåren 1985/86, 1986/87, 1987/88 fördelade på anslag. Miljoner kronor

Redog.
1988/89:3

Anslag m. m.	1985/86	1986/87	1987/88	
Förvaltningskostnader	47	49	50	
Vissa kostnader vid emission av statslån	57	26	26	
varav				
Reklam		24	11	10
Framtagande av kontrolluppgifter m. m.	2	8	2	
Delar av anslaget räntor på statsskulden	1 243	812	753	
varav				
Försäljningsprovisioner inom landet	687	375	260	
Inlösenprovisioner inom landet	127	204	192	
Börsnotering obl.lån och dragningslistor	2	6	6	
Försäljningsprovisioner utom landet, kreditavg.	401	198	271	
Inlösenprovisioner utom landet	25	25	21	
Börsnotering obl.lån	1	4	3	
Avgiftsfinansierad verksamhet		1	1	
Summa	1 349	896	832	

Verksamhetsutgifterna minskade kraftigt under den i tabell 8.3 redovisade perioden, framför allt mellan budgetåren 1985/86 och 1986/87. Totalt under perioden minskade verksamhetsutgifterna med 38%.

Beloppsmässigt var minskningen störst när det gäller försäljningsprovisionerna i samband med upplåning inom landet. Minskningen från budgetåret 1985/86 till budgetåret 1986/87 förklaras främst av förändringar i upplåningsvolymen avseende premieobligationer men även av att provisionerna i samband med utgivningen av riksobligationer och statsskuldsväxlar togs bort under budgetåret 1986/87.

Fr o m den 1 januari 1988 gäller nya villkor för provisioner till återförsäljarna i samband med emission av premieobligationslån. De nya villkoren har betytt att de utbetalda provisionerna i samband med emissionen av 1988 års första premielån är lägre än om de gamla villkoren gällt.

När det gäller upplåningen utom landet påverkar förändringar i brutoupplåningens omfattning mellan budgetåren i hög grad storleken av betalda försäljningsprovisioner och kreditavgifter.

Tabell 8.5 Verksamhetsutgifterna under budgetåren 1985/86, 1986/87, 1987/88 fördelade på verksamhetsgrenar. Miljoner kronor

Verksamheter	1985/86	1986/87	1987/88	
Upplåning inom landet	872	621	489	
varav				
Emission		730	394	279
Låneförvaltning		142	227	210
Upplåning utom landet	448	244	312	
Gemensamma kostnader och garantiverksamhet m. m.	29	31	31	
Summa	1 349	896	832	

Riksgäldskontorets bokslut skiljer sig från privata företags bokslut på ett flertal punkter. Orsaken till detta är att syftet med bokslutet delvis är annorlunda. I det följande redovisas bokslutet för budgetåret 1987/88. Dess innehåll är följande:

- Balansräkning
- Anslagsredovisning
- Ekonomisk verksamhetsredovisning
- Specifikation av statsbudgetens utgiftsanslag
- Kommentarer och noter

Balansräkning. Miljoner kronor

Redog.
1988/89:3

Tillgångar	1987-06-30	1988-06-30
Omsättningstillgångar		
Kassa, bank m.m. ¹	68,3	14,4
Fordran på statsverkets checkräkning ²	602 749,2	594 050,1
Kortfristiga lån ³	3 185,3	3 665,3
Kundfordringar ⁴	0,1	1,4
Övriga fordringar ⁵	4 084,6	4,7
Förskott ⁶	2 885,3	2 001,1
	612 972,7	599 736,9
Avräkningskonton		
Skattefordran ⁷	–	0,2
Infriade garantier ⁸	3,5	3,5
	3,5	3,7
Anläggningstillgångar		
Aktier ⁹	0,2	0,2
Långfristiga fordringar ¹⁰	1 177,3	3 757,1
	1 177,5	3 757,3
Lånefordringar		
Riksgäldskontorets låneunderstöd	1,0	1,0
Summa tillgångar	614 154,6	603 498,8
Skulder och verkskapital		
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder ¹¹	29,4	29,9
Personalens källskatt	0,0	0,9
Skatteskulder ⁷	– 0,0	–
Övriga kortfristiga skulder ¹²	4 847,5	5 814,7
	4 876,9	5 845,4
Verkskapital		
Statskapital ¹³	28,1	28,1
Förskott från anslag ¹⁴	0,2	0,2
Årets över-/underskott ²⁰	1,6	4,6
	29,9	32,8
Statsskulden ¹⁵		
Lån i Sverige	480 988,5	487 497,2
Lån i utlandet	128 259,3	110 123,4
	609 247,8	597 620,6
Summa skulder och verkskapital	614 154,6	603 498,8
Ansvarsförbindelser		
Kreditgarantier ¹⁶	45 865,8	43 347,0
Skuld- och garantiförbindelser ¹⁷	3 314,9	3 716,9

Anslagsredovisning. Miljoner kronor.
Redovisning mot statsbudgetens inkomsttitlar.

Redog.
1988/89:3

Inkomsttitel	Benämning	Inkomster
11 11	Fysiska personers skatt på inkomst, realisationsvinst och rörelse (återbetalad sparskattereduktion)	5,5
14 31	Särskild avgift för oljeprodukter m.m.	–
23 94	Övriga ränteinkomster	0,1
25 35	Avgifter för statliga garantier	145,1
28 11	Övriga inkomster av statens verksamhet	1,6
41 38	Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier	167,8
45 26	Återbetalning av övriga lån	2,5
52 11 01 1 1	Statliga pensionsavgifter	8,7
		331,4

Anslagsredovisning. Miljoner kronor. Redovisning mot statsbudgetens utgiftsanslag.

Utgifts- anslag	Benämning	Tilldelade medel, anslag Ingående reservation	Utgifter	Inkomster	Återstår
02 H 4	Stöd till politiska partier (förslagsanslag)	110,5	110,3	–	0,2
07 F 5	Täckande av förluster till följd av vissa statliga garantier (förslagsanslag)	0,0 ¹	–	–	0,0
07 F 7	Sparfrämjande åtgärder (reservationsanslag)	36,0			
		16,9	38,6	–	14,3
12 E 4	Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk varvsindustri och beställare av fartyg (förslagsanslag) ¹⁸	30,0	228,8	–	– 198,8
15 B 1	Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader (förslagsanslag)	46,2	51,0	0,7	– 2,6
	Omfördelat anslag ¹⁹	1,4			
15 B 2	Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m.m. (förslagsanslag)	59,9	26,8	–	33,1
14 B 7 1986/87	Riksgäldskontoret: Kostnader för jubileumsskrift (reservationsanslag)	1,0	0,0	–	1,0
14 B 9 1985/86	Riksgäldskontoret: Kostnader för framtagande av kontrolluppgifter m.m. (reservationsanslag)	2,9	1,5	–	–
	Omfördelat anslag ¹⁹	– 1,4			
16 A 1	Räntor på statsskulden, m.m. (förslagsanslag)	60 000,0	62 448,7	9 038,2	6 589,6
			62 905,5	9 038,9	

¹ 1 000 kr.-anslag.

Ekonomisk verksamhetsredovisning. Miljoner kronor

 Redog.
1988/89:3

	Budgetåret 1986/87	Budgetåret 1987/88
Verksamhetens kostnader		
Utgifter		
Upplåning		
Upplåning inom landet		
upplåning	414,2	278,5
förvaltning	227,2	210,3
Upplåning i utlandet	244,0	313,0
Utlåning	0,4	0,6
Garantiverksamhet	3,0	1,7
Gemensam förvaltning m.m.	27,5	28,5
	916,2	832,6
Finansiering		
Anslag	915,4	832,0
Avgifter	0,8	0,6
	916,2	832,6
Uppbörd, transfereringar		
Inkomster		
Fysiska personers skatt på inkomst, realisations- vinst och rörelse	12,1	5,5
Särskild avgift för oljeprodukter m.m.	100,8	—
Övriga ränteinkomster	0,3	0,1
Avgifter för statliga garantier	129,9	145,1
Övriga inkomster av statens verksamhet	0,7	1,6
Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier	452,9	167,8
Återbetalning av övriga lån	4,9	2,5
Statliga pensionsavgifter	8,2	8,7
Statsskuldräntor m.m.	2 699,1	9 010,0
	3 408,9	9 341,4
Överföring		
Inkomsttitlar	709,8	331,4
Anslag	2 699,1	9 010,0
	3 408,9	9 341,4
Bidrag, transfereringar, överföringar		
Utgifter		
Stöd till politiska partier	95,5	110,3
Förlusttäckning till följd av statliga garantier	116,6	228,8
Spardelegationens verksamhet	20,1	38,6
Statsskuldräntor m.m.	65 698,6	61 667,0
	65 930,7	62 044,6
Finansiering		
Anslag	65 930,7	62 044,6

Specifikation av statsbudgetens utgiftsanslag. Miljoner kronor

Redog.
1988/89:3

Utgifts- anslag	Benämning	Tilldelade medel	Utgifter	Inkomster	Återstår
15 B 1	Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader (förslagsanslag)				
1	Förvaltningskostnader	40,2	43,2	–	– 3,0
2	Lokalkostnader	7,9	7,8	–	0,1
3	Uppdragsverksamhet ²⁰	0,0 ¹	–	–	0,0
4	Inkomster	0,4	–	0,7	0,3
		47,6 ¹⁹	51,0	0,7	– 2,6

¹ I 000 kr.-post.

Utgifts- anslag	Benämning	Beräknade belopp	Redovisade belopp
16 A 1	Räntor på statsskulden m.m.		
	Utgifter		
A	Räntor på statsskulden		
a	Räntor på upplåning inom landet		
1	Ränta på räntelöpande obligationslån	20 356,0	20 355,7
2	Ränta på riksoptioner	8 869,0	8 740,4
3	Vinster på premieobligationslån	4 395,0	4 522,0
4	Ränta på statsskuld förbindelser	29,0	29,3
5	Ränta på sparobligationer	4 400,0	4 430,9
6	Ränta på av staten övertagna lån	0,0	—
7	Ränta på lån hos statsinstitutioner och fonder m. m.	350,0	227,4
8	Ränta på allemanssparandet	2 900,0	2 754,8
9	Ränta på köpeskillingen för fastig- heten nr I i kv Lejonet i Stockholm	0,1	0,1
10	Ränta på Konung Carl XIII:s hemgiftskapital	0,0	0,0
11	Ränta på kortfristig upplåning hos banker m. fl.	0,0	—
12	Ränta på skattkamarväxlar	555,0	1 017,7
13	Ränta på statsskuldväxlar	8 404,0	6 748,0
	Summa räntor på upplåning inom landet	50 258,1	48 826,3
b	Ränta på upplåning i utlandet	9 700,0	9 782,9
	Summa räntor på statsskulden	59 958,1	58 609,2
B	Kapitalrabatter, kursförluster m. m.		
1	Kapitalrabatter	0,0	64,4
2	Kursförluster	0,0	68,9
3	Valutaförluster	1 700,0	2 923,5
	Summa kapitalrabatter, kursförluster m. m.	1 700,0	3 056,8
C	Diverse utgifter		
1	Försäljningsprovisioner m. m.	660,0	554,4
2	Inlösningsprovisioner m. m.	240,0	212,9
3	Kostnad för börsnotering av obligations- lån	14,6	7,4
4	Officiella dragningslistor för premielån	7,4	6,9
5	Särskilda dragningslistor för premielånens 100-brev	0,4	—
6	Övriga diverse utgifter	0,1	1,0
	Summa diverse utgifter	922,4	782,7
	Summa utgifter	62 580,5	62 448,7

Utgifts- anslag	Benämning	Beräknade belopp	Redovisade belopp
	Inkomster		
	Räntor		
1	Ränta på uppköpta obligationer (netto)	200,0	294,8
2	Ränta på rörliga krediter (21)	250,0	228,9
3	Ränta på krediter till vissa affärs- verk	170,0	186,5
4	Ränta på checkräkningsmedel i riks- banken	0,0	5,4
5	Ränta på övriga utlånade medel	1,0	0,9
	Summa räntor	621,0	716,6
	Uppgäld, kursvinster m. m.		
1	Uppgäld	0,0	338,4
2	Kursvinster	0,0	8,1
3	Valutavinst	1 900,0	7 911,1
	Summa uppgäld, kursvinster m. m.	1 900,0	8 257,5
	Diverse inkomster		
1	Preskriberade obligationer och kuponger m. m. (netto)	50,0	34,9
2	Officiella dragningslistor för premie- lånen	9,4	5,5
3	Övriga diverse inkomster (22)	0,1	23,7
	Summa diverse inkomster	59,5	64,1
	Summa inkomster	2 580,5	9 038,2
	Underskott att föras av på stats- budgeten	60 000,0	53 410,4
	Summa	62 580,5	62 448,7

Allmänt

Riksgäldskontorets redovisning har upprättats enligt bestämmelserna i den statliga bokföringsförordningen (SFS 1979:1212). Årsbokslutet görs enligt reglerna i dess 13 § och omfattar perioden 1 juli 1987–30 juni 1988. Större delposter specificeras i not.

Tillgångar och skulder

Riksgäldskontoret redovisar endast finansiella tillgångar. De värdemässigt mest betydelsefulla tillgångarna som sålunda *inte* redovisas i bokslutet är datautrustning, maskiner och papper för värdepapperstryck.

Fordringar och skulder i utländsk valuta redovisas enligt transaktionsdagens valutakurs. Någon omvärdering av dessa fordringar och skulder sker ej.

Ansvarsförbindelser

Kreditgarantier redovisas inom linjen. Infriade garantier tas upp som fordran gentemot garantitagaren. Samtidigt registreras beloppet som en skuld till statsverket. När garantiärendet är avslutat och den slutliga förlusten är känd skrivs såväl fordran som skuld ned med detta belopp.

Optioner och terminer

På balansdagen innehade riksgäldskontoret två valutaoptioner (köpoptioner) avseende 175 miljoner USD. Riksgäldskontoret har utfärdat fyra swap-optioner avseende sammanlagt 100 miljoner GBP, 100 miljoner DEM och 100 miljoner USD. Kontoret har också ingått ett ränteterminskontrakt (Forward Rate Agreement) avseende 100 miljoner DEM.

Noter

Redog.
1988/89:3

Not 1	<i>Kassa, bank m. m.</i>	milj. kr.
	Riksgäldskontorets checkräkning i riksbanken	9,6
	Postgirokonton	1,6
	Kontantkassor	3,2
		14,4
Not 2	<i>Fordran på statsverkets checkräkning</i>	milj. kr.
	Fordran på statsverkets checkräkning – UB	
	förvaltningsverksamheten	31,2
	bankverksamheten	602 718,0
	Statsbudgetens	
	inkomster	– 331,4
	utgifter	53 866,6
	Statsverkets checkräkning	
	uttag	– 298 687,1
	insättningar	235 908,7
	likvider	8 977,5
	Tillfällig förmögenhetsskatt för försäkringsbolag m. fl.	– 8 433,4
	Fordran på statsverkets checkräkning – UB	
	förvaltningsverksamheten	34,2
	bankverksamheten	594 015,9
Not 3	<i>Kortfristiga lån</i>	milj. kr.
	Rörliga krediter	
	Exportkreditnämnden	1 917,1
	Riksförsäkringsverket	100,0
	Övrigt	– 8,4
	Löpande kredit	
	Statens järnvägar	1 563,0
	Vägverket	93,6
		3 665,3
Not 4	<i>Kundfordringar</i>	milj. kr.
	Fakturerade belopp	0,1
	Upplupet ej fakturerat belopp	1,3
		1,4
	Upplupet ej fakturerat belopp avser beräknade upplupna avgifter för kreditgivning till affärsverk.	
Not 5	<i>Övriga fordringar</i>	milj. kr.
	Uppköpta obligationer	0,1
	Diverse oredovisade medel	3,4
	Särskilda utgifter för 1986 1 premielån	1,2
	Övriga fordringar	0,0
		4,7
	Diverse oredovisade medel består av:	
	Föreningsbankernas Bank	0,0
	Sparbanken Kronan	– 2,1
	Sparbankernas Bank	5,5
	Sveabanken	– 0,0
	Övrigt	– 0,0
		3,4

Större delen av uppköpta obligationer redovisas som långfristig fordran.

Not 6	<i>Förskott</i>	milj. kr.	Redog. 1988/89:3
	Bankförskott	1 846,4	
	Sparobligationsmedel	152,5	
	Allemansspar	2,0	
	Övriga förskott	0,1	
		2 001,1	
Not 7	<i>Skattefordran</i>		
	Avser mervärdeskatt för viss försäljningsverksamhet och kostnader i samband därmed.		
Not 8	<i>Infriade garantier</i>	milj. kr.	
	Fordran på garantitagare	1 964,5	
	Skuld till statsverket	- 1 961,0	
		3,5	
	Fordran fördelar sig på följande garantitagare:		
	Saléninvest AB	885,4	
	Broströms Rederi AB	388,5	
	Johanssongruppen-rederirörelsen	266,2	
	Lödöse Varv AB	84,6	
	Oskarshamns Varv AB	93,4	
	Kalmar Varv AB	84,3	
	Consafe AB	25,3	
	Övriga garantitagare	136,8	
		1 964,5	
	Skillnaden mellan fordran och skuld beror på att en fordran till följd av en infriad garanti avseende Institutet för vatten- och luftvård skall regleras genom anslag över statsbudgeten.		
Not 9	<i>Aktier</i>	milj. kr.	
	Avser aktier i PmC AB		
	Antal, 1 600 st		
	Nominellt värde, à 100 kr	0,2	
	Bokfört värde	0,2	
Not 10	<i>Långfristiga fordringar</i>	Enl valutakurs 1988-06-30, milj. kr.	Bokfört värde, milj. kr.
	Uppköpta obligationer	1 423,0	1 471,3
	Fordringar avs. skuldbytesavtal	34 387,5	34 937,2
	Skulder avs. skuldbytesavtal	- 35 694,8	- 34 776,1
	Investeringslån till affärsverken		2 088,3
	Förlag till statsverket		27,1
	Förlagslån till Swedair AB		8,0
	Garantimedel för Österrikes		
	garanterade konverteringslån		1,3
	Lån till bostadsrättsföreningen		
	Jungfrun nr 7		0,1
			3 757,1
	Uppköpta obligationer har till största delen ansetts vara en långfristig fordran. Investeringslån har sedan föregående budgetårsskifte ökat med 1 080 mkr.		
Not 11	<i>Leverantörsskulder</i>	milj. kr.	
	Stöd till politiska partier, 4:e kv	27,4	
	Övriga leverantörsskulder	2,4	
		29,9	

Not 12	<i>Övriga kortfristiga skulder</i>	milj. kr.	Redog. 1988/89:3
	Förfallna vinster	955,1	
	Förfallna obligationer	2 655,7	
	Förfallna kuponger	- 1,8	
	Ramackord Zenit Shipping AB	728,0	
	Ramackord Uddevalla Shipping AB	1 476,7	
	Obeställbara räntor	0,7	
	Terminskontrakt	-	
	Övriga kortfristiga skulder	0,3	
		5 814,7	

Ingångna terminskontrakt visade per 1988-06-30 i bokförda värden både tillgång och skuld med 2,5 milj. kr.
Värderade enligt valutakurs 1988-06-30 visade kontrakten en nettoskuld på 51,0 milj. kr. per samma datum.

Not 13	<i>Statskapital</i>	milj. kr.
	Förlag till statsverket	27,1
	Riksgäldskontorets låneunderstöd	1,0
		28,1
	Riksgäldskontorets låneunderstöd består av:	
	Kreditgivn. m. m. förutvecklingsändamål	0,7
	AB Kinda båtled	0,2
	Övrigt	0,1

Not 14 *Förskott från anslag*
Avser förskott för aktier i PmC AB. Se även not 9.

Not 15	<i>Statsskulden</i>	milj. kr.
	<i>Lån i Sverige</i>	
	Räntelöpande obligationslån	169 938,9
	Riksoptionslån	88 300,0
	Premieobligationslån	52 600,0
	Allemanssparande	48 469,7
	Sparobligationslån	34 024,3
	Statsskuldförbindelser	309,7
	Övertagna lån	0,1
	Lån hos statsinstitutioner och fonder	8 894,5
	Statsskuldväxlar	70 500,0
	Skattkamarväxlar	14 460,0
		487 497,2

Lån i utlandet I resp. lånevaluta I SEK enl. valuta- Bokfört värde,

	(miljoner)	kurs 88-06-30, milj. kr.	milj. kr.
USD	7 503,2	46 970,0	54 429,4
DEM	4 600,0	15 840,1	12 850,6
YEN	411 000,0	19 378,7	17 018,4
CHF	2 454,0	10 193,9	8 908,5
GBP	715,0	7 682,7	7 845,9
NLG	1 450,0	4 427,6	3 650,5
ECU	200,0	1 431,0	1 389,6
FRF	1 300,0	1 329,9	1 319,9
DKK	500,0	453,8	437,3
AUD	75,0	373,5	337,2
BEC	113,9	18,7	14,0
CAD	400,0	2 060,0	1 922,1
	110 159,8		110 123,4

I balansräkningen redovisas de utländska lånen enligt de valutakurser som gällde vid respektive lånetillfälle.

Not 16	<i>Kreditgarantier</i>	milj. kr.	Redog. 1988/89:3
	Grundfonder till finansinstitut		
	Konungariket Sveriges stadshypotekskassa	17 500,0	
	Sveriges Investeringsbank AB	5 000,0	
	Sveriges allmänna hypoteksbank	2 300,0	
	Övriga finansinstitut	1 640,1	
		26 440,1	
	Kreditgarantier inom energiområdet	5 226,8	
	Kreditgarantier till varv och fartygs- beställare		
	Stöd till varvsföretag	8 910,1	
	Övrigt	47,2	
		8 957,3	
	Övriga garantier	2 722,8	
		43 347,0	

Not 17 Avser åtagande gentemot vissa internationella organisationer.

Not 18 Avvikelsen mellan tilldelade medel och utfall beror på att tilldelade medel beräknas av industridepartementet medan utgiftsbeslut fattas av riksgäldskontoret löpande under budgetåret.

Not 19 *Förvaltningskostnader*

Tilldelade medel:	milj. kr.
Ursprungligt riksdagsbeslut	45,0
Anvisning på tilläggsbudget	1,2
	46,2
Omfördelning från anslag 14 B9 1985/86	1,4
	47,6

Merutgifter till följd av avtalsmässiga löneökningar har beräknats till 3,4 miljoner kronor. Häri ingår merutgifter som beräknats till 0,3 miljoner kronor i samband med anställningen av ny riksgäldsdirektör och inrättandet av en personlig arvodestjänst på ekonomienheten.

Not 20 *Resultaträkning för uppdragsverksamheten, 1987-07-01–1988-06-30*

Intäkter	milj. kr.
Kreditgivning till affärsverken	
Löpande krediter	2,7
Investeringsmedel	2,4
	5,2
Kostnader	
Personal	0,2
Datorbearbetningar	0,1
Konsulter	0,1
Övrigt	0,2
Årets vinst	4,6
	5,2

Av de bokförda intäkterna är 1,3 milj. kr. upplupet men ej förfallet. Periodisering har skett för första gången detta budgetår av upplupna ej förfallna kreditavgifter.

Not 21 I beloppet ingår inbetalningar från exportkreditnämnden med totalt 164,2 milj. kr. Härav avser 51,4 milj. kr. budgetåret 1986/87.

Not 22 *Övriga diverse inkomster*
Premier vid utfärdande av optioner
Övriga diverse inkomster

milj. kr.
22,7
1,1

Redog.
1988/89:3

23,7

Premierna avser ersättning för utfärdade optioner. Dessa optioner berättigar innehavaren att ingå ränteswaps med kontoret. Övriga diverse inkomster avser främst ränteersättningar.

Bilaga I Upptagna lån på den inhemska marknaden 1987/88.

Redog.
1988/89:3

Riksobligationslån.

Låne- nummer	Emissions- datum	Lånedatum	Kupong- ränta, %	Löptid år	Slut- betalning	Belopp. milj. kr.
1022:2	1987-10-05	1987-02-23	11,65	7	1995	2 000
1025	1987-11-02	1988-01-23	11,75	10	1998	2 000
1022:3	1987-11-30	1987-02-23	11,65	7	1995	2 000
1025:2	1988-02-22	1988-01-23	11,75	10	1998	2 000
1025:3	1988-03-21	1988-01-23	11,75	10	1998	2 000
1025:4	1988-04-18	1987-02-23	11,65	7	1995	2 000
Genomsnitt:				8,5	Summa:	12 000

Premleobligationslån.

	1987 års andra lån	1988 års första lån
Bytes/emissionsperiod	1987-08-24--09-04	1988-01-18--01-29
Emitterat belopp, miljoner kronor	2 100	5 000
Nominellt belopp, kronor per obligation	200	1 000
Årlig vinstutlottning i procent av lånesumman	6,0	6,0
Garanterad årlig utlottning i procent av	100-serie, 1,5	1 000-serie, 2,25
Vinstutlottning under månaderna	februari, juni, oktober	april, augusti, december
Antal vinster på		
1 000 000 kronor	2	5
500 000 kronor	–	15
100 000 kronor	21	50
20 000 kronor	–	250
10 000 kronor	210	1 250
5 000 kronor	1 260	2 500
2 000 kronor	4 225	–
1 000 kronor	10 550	15 000
250 kronor	–	150 000
100 kronor	105 000	–
Slutbetalning år*	1997	1998
Övrigt	Lånet erbjöds endast innehavare av 1977 års förfallande premielån.	Vid emissionstillfället var lånet ej förenat med byte.

* Efter minst tre månader från av riksgäldskontoret verkställd uppsägning.

Statsskuldväxlar.

Redog.
1988/89:3

Datum	Emissionsvolym (milj. kr.)				Vägd genomsnittsränta	
	Löptid 1/2 år		Löptid 1 år		Löptid	
	marknaden	riksbanken	marknaden	riksbanken	1/2 år	1 år
1987-07-06	—	1 500	—	1 500		
1987-07-22	—	1 500	—	1 500		
1987-08-17	1 500	—	1 500	1 000	9,40	10,38
1987-08-31	1 000	1 000	1 000	1 000	9,46	10,21
1987-09-14	1 000	1 000	1 000	1 000	9,57	10,23
1987-09-28	1 000	1 000	1 000	1 000	9,58	10,28
1987-10-12	1 000	1 500	1 000	1 500	9,93	10,61
1987-10-26	1 000	1 500	1 000	1 500	9,58	10,05
1987-11-09	1 500	1 500	1 500	1 500	9,57	9,96
1987-11-23	1 000	2 000	1 000	2 000	9,49	9,98
1987-12-04	1 500	1 500	1 500	1 500	9,45	10,02
1988-01-15	2 000	1 000	2 000	1 000	9,54	10,10
1988-01-29	1 500	1 000	1 500	1 000	9,52	10,01
1988-02-12	1 500	1 000	1 500	1 000	9,47	9,87
1988-02-26	1 000	—	1 000	1 000	9,40	9,79
1988-03-11	1 000	—	1 000	1 000	9,50	9,85
1988-03-25	1 000	—	1 000	1 000	9,70	9,96
1988-04-08	1 000	—	1 000	1 000	9,69	10,00
1988-04-12*						
1988-04-22	1 000	—	1 000	1 000	9,72	10,00
1988-05-06	1 000	—	1 000	1 000	10,49	10,60
1988-05-20	1 000	—	1 000	1 000	10,45	10,53
1988-06-30	1 000	—	1 000	1 000	10,27	10,44
1988-06-17	2 000	—	2 000	1 000	10,29	10,42
Summa	25 500	17 000	25 500	27 000		

* Emission till riksbanken på 3 000 milj. kr., löptid 14 dagar.

Bilaga 2 Statens medel- och långfristiga bruttoupplåning i utlandet 1987/88. Belopp i miljoner

Datum	Lånevillkor					Swapavtaldirekt kopplat till resp. lån			
	Belopp i resp. lånevaluta	Bokfört värde ¹ , SEK	Effektiv kostnad, procent	Ursprung- lig löptid, år	Ledarbank	Swap- fordran	Swap- skuld	Typ av skuldränta	
1987-08-19	USD	200	1 306	8,56	5	Morgan Stanley Intl.	USD 150	GBP 94	rörlig
1987-10-22		350	2 229	9,85	5	Crédit Suisse First Boston Ltd.	USD 150	CHF 223	fast
							USD 200	USD 200	rörlig
1988-02-25		350	2 106	9,41	10	Merril Lynch Intl. & Co.	—	—	—
1987-02-07	JPY	50 000	2 172	4,49	5	Industrial Bank of Japan Intl. Ltd.	JPY 50 000	USD 340	rörlig
1988-02-26		5 000	233	5,44	10	Privatplacering	—	—	—
1988-04-28		5 000	236	5,44	10	Privatplacering	—	—	—
1988-05-13		50 000	2 356	4,71	5	Nomura Intl. Ltd.	JPY 30 000	USD 237	rörlig
1988-02-12	CHF	200	874	5,03	10	Swiss Bank Co.	—	—	—
1988-03-21		200	858	5,25	20	Crédit Suisse	—	—	—
1988-03-03	DEM	300	1 063	5,91	7	CSFB-Effectenbank	DEM 300	DEM 300	rörlig
1988-04-14	GBP	100	1 096	9,54	5	S.G. Warburg Securities	—	—	—
1988-05-05	CAD	250	1 193	9,85	5	J.P. Morgan Securities Ltd.	CAD 250	USD 203	rörlig
1988-06-03		150	729	10,67	10	Banque Paribas Capital Markets Ltd.	CAD 150	USD 121	rörlig
Totalt	—	16 451	7,39	7,2					

¹ Enligt valutakurser vid upplåningstillfället.